

PROJEKT PROPOZYCJI KONFERENCJI W SPRAWIE PRZYSZŁOŚCI EUROPY

1. <u>„Zmiana klimatu i środowisko”</u>	2
2. <u>„Zdrowie”</u>	7
3. <u>„Silniejsza gospodarka, sprawiedliwość społeczna, zatrudnienie”</u>	11
4. <u>„UE w wicie”</u>	19
5. <u>„Wartości i prawa, praworządność, bezpieczeństwo”</u>	25
6. <u>„Transformacja cyfrowa”</u>	30
7. <u>„Demokracja europejska”</u>	35
8. <u>„Migracja”</u>	42
9. <u>„Edukacja, kultura, młodzież i sport”</u>	45

„Zmiana klimatu i środowisko”

1. [Propozycja: Rolnictwo, produkcja żywności, różnorodność biologiczna i ekosystemy, zanieczyszczenie](#)

CEL: Bezpieczna, trwała, sprawiedliwa, uwzględniająca kwestie klimatyczne produkcja przystępnej cenowo żywności z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju, środowiska, ochrony różnorodności biologicznej i ekosystemów, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego:

Środki:

1. Wysunięcie na pierwszy plan konceptu zielonej i niebieskiej gospodarki poprzez promowanie skutecznego rolnictwa i rybołówstwa przyjaznego dla środowiska i klimatu w UE i na całym świecie, w tym rolnictwa ekologicznego, a także innych form innowacyjnego i zrównoważonego rolnictwa, takich jak rolnictwo wertykalne, które pozwalają produkować więcej żywności przy mniejszym nakładzie środków i jednoczesnym ograniczaniu emisji i wpływu na środowisko, ale które nadal gwarantują wydajność i bezpieczeństwo żywnościowe (Panel 3 – zalecenia 1, 2 i 10, Panel 2 – zalecenie 4)
2. Przekierowywanie dotacji i wzmocnienie zachęt dla rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego, zgodnego z jasnymi normami środowiskowymi i pomagającego osiągnąć globalne cele klimatyczne (Panel 3 – zalecenia 1, 12)
3. Stosowanie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym w rolnictwie i promowanie środków przeciwko marnotrawieniu żywności (debata w grupie roboczej, wielojęzyczna platforma cyfrowa)
4. Znaczne ograniczenie stosowania chemicznych pestycydów i nawozów, zgodnie z istniejącymi celami, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego i wsparcia dla badań w celu opracowania bardziej zrównoważonych i naturalnych alternatyw (Panel 3 – zalecenie 10, debata w grupie roboczej)
5. Wprowadzenie certyfikacji usuwania dwutlenku węgla opartej na solidnym, rzetelnym i przejrzystym rozliczaniu dwutlenku węgla (dyskusja plenarna)
6. Więcej badań i innowacji, w tym w zakresie rozwiązań technologicznych dla zrównoważonej produkcji, odporności roślin i rolnictwa precyzyjnego, a także lepsza komunikacja, systemy doradcze oraz szkolenia dla rolników i przez nich prowadzone (Panel 3 – zalecenie 10, debata w grupie roboczej, dyskusja plenarna)
7. Wylimitowanie dumpingu socjalnego i wzmocnienie sprawiedliwego i ekologicznego przejścia na lepsze miejsca pracy w sektorze rolnym, charakteryzujące się wysokimi standardami bezpieczeństwa i higieny pracy (debata w grupie roboczej)
8. Rozwiązanie takich kwestii jak stosowanie tworzyw sztucznych w foliach rolniczych oraz metody zmniejszenia zużycia wody w rolnictwie (wielojęzyczna platforma cyfrowa)
9. Racjonalna hodowla i produkcja mięsa z naciskiem na dobrostan zwierząt i zrównoważony rozwój, z wykorzystaniem takich środków jak jednoznaczne etykietowanie, wysoki standard i wspólne normy hodowli zwierząt i transportu oraz wzmocnienie związku między hodowlą a żywieniem (Panel 3 – zalecenia 16 i 30)

[2. Propozycja: Rolnictwo, produkcja żywności, różnorodność biologiczna i ekosystemy, zanieczyszczenie](#)

CEL: Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, krajobrazu i oceanów oraz wyeliminowanie zanieczyszczenia

Środki:

1. Tworzenie, przywracanie i rozszerzanie obszarów chronionych oraz lepsze zarządzanie nimi w celu zachowania różnorodności biologicznej (zalecenie FR, Panel 3 – zalecenie 11)
2. Wprowadzenie systemu środków przymusu i nagród, który będzie przeciwdziałał zanieczyszczeniu w oparciu o zasadę „zanieczyszczający płaci” i zostanie włączony do środków podatkowych, w połączeniu z rosnącą świadomością i zachętami (Panel 3 – zalecenie 32, zalecenie FR, dyskusja plenarna)
3. Zwiększenie roli gmin w planowaniu przestrzennym i budowa nowych budynków sprzyjających niebiesko-zielonej infrastrukturze, zaprzestanie i unikanie dalszego uszczelniania gleby, obowiązkowe tereny zielone przy nowych budynkach w celu promowania różnorodności biologicznej i lasów miejskich (Panel 3 – zalecenie 5, Panel 1 – zalecenie 18, zalecenie FR)
4. Ochrona owadów, w szczególności owadów rodzimych i zapylających, w tym poprzez ochronę przed gatunkami inwazyjnymi i lepsze egzekwowanie istniejących przepisów (Panel 1 – zalecenie 18)
5. Wspieranie zalesiania i ponownego zalesiania, w tym lasów utraconych wskutek pożarów, wprowadzanie odpowiedzialnej gospodarki leśnej oraz wspieranie lepszego wykorzystania drewna w zastępstwie innych materiałów. Ustalenie we wszystkich państwach członkowskich Unii wiążących celów krajowych w zakresie ponownego sadzenia rodzimych drzew i odbudowy lokalnej flory, z uwzględnieniem różnych sytuacji i specyfiki krajów (Panel 3 – zalecenie 14, Panel 1 – zalecenie 18)
6. Egzekwowanie i rozszerzenie zakazu stosowania tworzyw sztucznych jednorazowego użytku (wielojęzyczna platforma cyfrowa)
7. Ochrona źródeł wody oraz walka z zanieczyszczeniami rzek i oceanów, w tym poprzez badanie zanieczyszczeń mikrodrobinami plastiku i przeciwdziałanie im oraz promowanie żeglugi przyjaznej dla środowiska poprzez wykorzystanie najlepszych dostępnych technologii oraz uruchomienie przez UE badań i finansowania paliw i technologii morskich (wielojęzyczna platforma cyfrowa, debata w grupie roboczej)
8. Ograniczenie zanieczyszczenia świetlnego (debata w grupie roboczej)

[3. Propozycja: Zmiana klimatu, energia, transport](#)

CEL: Zwiększenie europejskiego bezpieczeństwa energetycznego i osiągnięcie niezależności energetycznej UE przy jednoczesnym dbaniu o sprawiedliwą transformację i zapewnieniu Europejczykom wystarczającej, przystępnej cenowo i zrównoważonej energii. Przeciwdziałanie zmianie klimatu, w którym UE odgrywa rolę światowego lidera w dziedzinie zrównoważonej polityki energetycznej i respektuje globalne cele klimatyczne:

Środki:

1. Przeprowadzenie i w miarę możliwości przyspieszenie zielonej transformacji, zwłaszcza poprzez częstsze inwestowanie w energie odnawialne w celu zmniejszenia zależności od źródeł zewnętrznych, przy uznaniu roli władz lokalnych i regionalnych w zielonej transformacji (debata w grupie roboczej)
2. Uwzględnienie w polityce energetycznej wpływu wszystkich dostawców energii z państw trzecich na geopolitykę i bezpieczeństwo, w tym na prawa człowieka, środowisko oraz dobre rządy i praworządność (debata w grupie roboczej)
3. Zmniejszenie zależności od importu ropy naftowej i gazu poprzez projekty w zakresie efektywności energetycznej, wspieranie przystępnego cenowo transportu publicznego, sieci kolei dużych prędkości i transportu towarowego, rozwój dostaw czystej i odnawialnej energii (Panel 4 – zalecenie 2, Panel 1 – zalecenie 10, zalecenia FR, DE)
4. Poprawa jakości i wzajemnych powiązań, zapewnienie utrzymania i transformacja infrastruktury elektrycznej i sieci elektrycznej, zwiększenie bezpieczeństwa i umożliwienie przejścia na energię odnawialną (Panel 1 – zalecenie 10, debata w grupie roboczej)
5. Inwestowanie w technologie do produkcji energii ze źródeł odnawialnych, takie jak efektywne produkowanie i wykorzystywanie ekologicznego wodoru, zwłaszcza w sektorach trudnych do elektryfikacji (Panel 3 – zalecenie 31, debata w grupie roboczej)
6. Inwestowanie w poszukiwanie nowych, przyjaznych dla środowiska źródeł energii i metod magazynowania oraz, do czasu znalezienia konkretnego rozwiązania, dodatkowe inwestycje w istniejące optymalne rozwiązania w zakresie produkcji i magazynowania energii (Panel 3 – zalecenia 9 i 31)
7. Wprowadzenie obowiązkowych filtrów CO₂ w elektrowniach na paliwa kopalne oraz zapewnienie pomocy finansowej państwom członkowskim, które nie mają środków finansowych na wdrożenie filtrów CO₂ (Panel 3 – zalecenie 29)
8. Zapewnienie sprawiedliwej transformacji, ochrona pracowników i miejsc pracy dzięki odpowiedniemu finansowaniu transformacji i dalszych badań, reformie systemu podatkowego z bardziej sprawiedliwym opodatkowaniem i środkami zwalczania oszustw podatkowych oraz dzięki zapewnieniu integracyjnego podejścia do zarządzania w procesie kształtowania polityki na wszystkich szczeblach (np. ambitne środki mające na celu przekwalifikowanie/podnoszenie kwalifikacji, silna ochrona socjalna, utrzymanie usług publicznych w rękach publicznych, utrzymanie przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy) (dyskusja plenarna, debata w grupie roboczej, wielojęzyczna platforma cyfrowa)
9. Wprowadzenie pakietu inwestycyjnego na rzecz przyjaznych dla klimatu technologii i innowacji, który to pakiet powinien być finansowany ze związanych z klimatem ceł przywozowych i opłat za dostosowanie do zmiany klimatu (zalecenie DE)
10. Po okresie przejściowym paliwa kopalne nie powinny być już dotowane i nie powinno być finansowania tradycyjnej infrastruktury gazowej (debata w grupie roboczej)
11. Zwiększenie przywództwa UE oraz przyjęcie większej roli i odpowiedzialności za promowanie ambitnych działań w dziedzinie klimatu, sprawiedliwej transformacji i wsparcia na rzecz przeciwdziałania stratom i szkodom, w międzynarodowej strukturze, w której centrum znajduje się Organizacja Narodów Zjednoczonych (zalecenie NL, debata w grupie roboczej)

4. [Propozycja: Zmiana klimatu, energia, transport](#)

CEL: Zapewnienie wysokiej jakości, nowoczesnej, ekologicznej i bezpiecznej infrastruktury, zapewnianie sieci połączeń, w tym w regionach wiejskich i wyspiarskich, w szczególności za pośrednictwem przystępnego cenowo transportu publicznego:

Środki:

1. Wspieranie transportu publicznego i rozwój – zwłaszcza w regionach wiejskich i wyspiarskich – europejskiej sieci transportu publicznego, która będzie wydajna, niezawodna i przystępna cenowo, oferowanie dodatkowych zachęt do korzystania z transportu publicznego (Panel 3 – zalecenie 36, Panel 4 – zalecenie 2)
2. Inwestowanie w pociągi dużych prędkości i pociągi nocne oraz ustanowienie jednolitego standardu przyjaznej dla środowiska technologii kolejowej w Europie, aby zapewnić wiarygodną alternatywę i ułatwić zastępowanie lotów na krótkich dystansach i zniechęcanie do takich lotów (debata w grupie roboczej, wielojęzyczna platforma cyfrowa)
3. Propagowanie zakupu pojazdów elektrycznych zgodnych z dobrym standardem żywotności baterii, mając na uwadze przystępność cenową dla gospodarstw domowych, oraz promowanie (wspólnego) korzystania z takich pojazdów, a także inwestycji w niezbędną infrastrukturę ładowania oraz inwestycji w rozwój innych niezanieczyszczających technologii dla pojazdów, które trudno zelektryfikować (Panel 3 – zalecenie 38)
4. Rozwój szybkiego internetu i sieci komórkowej na obszarach wiejskich i wyspiarskich (Panel 3 – zalecenie 36)
5. Ulepszenie istniejącej infrastruktury transportowej z ekologicznego punktu widzenia (Panel 3 – zalecenie 37)
6. Wymóg programów rozwoju obszarów miejskich dla „bardziej ekologicznych” miast o niższej emisji, ze specjalnymi strefami wolnymi od samochodów w miastach, bez szkody dla obszarów handlowych (Panel 3 – zalecenie 6)
7. Poprawa infrastruktury rowerowej oraz zapewnienie dalszych praw i zwiększonej ochrony prawnej rowerzystom i pieszym, w tym w razie wypadków z udziałem pojazdów silnikowych, zagwarantowanie bezpieczeństwa drogowego i zapewnienie szkoleń w zakresie przepisów ruchu drogowego (Panel 3 – zalecenie 4)
8. Uregulowanie wydobywania kryptowalut przy zużyciu ogromnej ilości energii elektrycznej (wielojęzyczna platforma cyfrowa)

5. [Propozycja: Zrównoważona konsumpcja, zrównoważone opakowania i produkcja](#)

CEL: Poprawa wykorzystania materiałów i zarządzania nimi w UE, aby osiągnąć bardziej zamknięty obieg, większą autonomię i mniejszą zależność. Budowanie gospodarki o obiegu zamkniętym poprzez promowanie zrównoważonych produktów i produkcji w UE. Zapewnienie zgodności wszystkich produktów wprowadzanych na rynek UE ze wspólnymi normami środowiskowymi UE:

Środki:

1. Bardziej rygorystyczne i zharmonizowane normy produkcji w UE oraz przejrzysty system etykietowania wszystkich produktów sprzedawanych na rynku UE w odniesieniu do ich zrównoważonego charakteru / śladu środowiskowego, a także długowieczności, przy użyciu kodu QR i oznakowania ekologicznego lub cyfrowego paszportu produktu (Panel 3 – zalecenia 8, 13, 20, 21, Panel 1 – zalecenie 16, Panel 4 – zalecenie 13)
2. Przegląd globalnych łańcuchów dostaw, w tym w produkcji rolnej, w celu zmniejszenia zależności Unii od eksportu i skrócenia łańcuchów (wielojęzyczna platforma cyfrowa)
3. Dalsze unikanie odpadów poprzez ustalenie celów w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów i ich ponownego użycia oraz ustanawianie norm jakości dla systemów sortowania odpadów (debata w grupie roboczej, zalecenie FR)
4. Stopniowe wycofywanie niezrównoważonej formy opakowań, uregulowanie opakowań bezpiecznych dla środowiska i unikanie marnowania materiału w opakowaniach poprzez zachęty finansowe i kary oraz inwestowanie w badania nad alternatywami (Panel 3 – zalecenia 15, 25, Panel 1 – zalecenie 12, Panel 4 – zalecenie 16)
5. Wprowadzenie ogólnounijnego systemu zwrotu kaucji za opakowania i zaawansowanych norm dotyczących pojemników (Panel 3 – zalecenia 22, 23, wielojęzyczna platforma cyfrowa)
6. Zainicjowanie unijnej platformy wiedzy na temat długotrwałego i zrównoważonego korzystania z produktów i ich naprawiania, zawierającej między innymi informacje udostępniane przez organizacje konsumenckie (Panel 3 – zalecenie 20)
7. Wprowadzenie środków mających na celu rozwiązanie problemu przedwczesnego (w tym celowego) postarzania produktów, zapewnienie dłuższych gwarancji, promowanie prawa do naprawy i zapewnienie dostępności kompatybilnych części zamiennych (Panel 3 – zalecenie 20, zalecenia FR, DE, Panel 1 – zalecenie 14)
8. Ustanowienie rynku surowców wtórnych, również poprzez uwzględnienie wymogów dotyczących procentowej zawartości materiałów pochodzących z recyklingu i zachęcanie do rzadszego wykorzystywania surowców pierwotnych (debata w grupie roboczej)
9. Szybkie wdrożenie ambitnej strategii na rzecz zrównoważonego wółkiennictwa i ustanowienie mechanizmu zapewniającego konsumentom świadomość, że produkt spełnia kryteria zrównoważonego rozwoju (Panel 3 – zalecenie 28, debata w grupie roboczej)
10. Podjęcie działań unijnych, które zachęcą konsumentów do dłuższego korzystania z produktów i im to umożliwią (Panel 3 – zalecenie 20)
11. Podniesienie norm środowiskowych i egzekwowanie zgodności z przepisami dotyczącymi wywozu odpadów zarówno w obrębie UE, jak i do państw trzecich (Panel 4 – zalecenie 15, wielojęzyczna platforma cyfrowa)
12. Wprowadzenie środków ograniczających reklamę produktów szkodliwych dla środowiska, wprowadzenie obowiązkowego zastrzeżenia prawnego dla produktów, które są szczególnie szkodliwe dla środowiska (Panel 3 – zalecenie 22)
13. Bardziej rygorystyczne normy produkcji i uczciwe warunki pracy w łańcuchu produkcji i całym łańcuchu wartości (Panel 3 – zalecenie 21)

6. [Propozycja: Informowanie, świadomość, dialog i styl życia](#)

CEL: Wspieranie wiedzy, świadomości, edukacji i dialogu na temat środowiska, zmiany klimatu, wykorzystania energii i zrównoważonego rozwoju:

Środki:

1. Stworzenie interaktywnej platformy zawierającej zweryfikowane i regularnie aktualizowane informacje naukowe o środowisku (Panel 3 – zalecenie 33)
2. Wspieranie kampanii informacyjnych na temat ekologii, w tym długoterminowej kampanii unijnej na rzecz zrównoważonej konsumpcji i stylu życia (zalecenia DE, NL, FR, Panel 3 – zalecenie 7)
3. Promowanie i ułatwianie dialogu i konsultacji między wszystkimi szczeblami podejmowania decyzji, zwłaszcza z młodzieżą i szczeblem lokalnym (zalecenia DE, NL, FR, Panel 3 – zalecenia 27, 35, dyskusja plenarna)
4. Opracowanie przez Unię, z udziałem państw członkowskich, wspólnej europejskiej karty poświęconej kwestiom środowiskowym, która będzie podnosić świadomość środowiskową wszystkich obywateli (Panel 3 – zalecenie 7)
5. Zapewnienie kursów edukacyjnych i materiałów dydaktycznych dla wszystkich w celu zwiększenia wiedzy na temat klimatu i zrównoważonego rozwoju oraz umożliwienia uczenia się przez całe życie na tematy środowiskowe (Panel 1 – zalecenia 15, 35, Panel 3 – zalecenie 24, debata w grupie roboczej)
6. Włączenie produkcji żywności i ochrony różnorodności biologicznej do systemu edukacji, w tym przewaga nieprzetworzonej żywności nad żywnością przetworzoną, promowanie ogrodów szkolnych, dotowanie miejskich projektów ogrodniczych i upraw pionowych. Rozważenie obowiązkowego wprowadzenia w szkołach nauczania na temat bioróżnorodności poprzez podnoszenie poziomu wiedzy na ten temat poprzez kampanie medialne i zachęcanie do organizowania w całej Unii konkursów na ten temat (konkursy dla społeczności lokalnych) (Panel 3 – zalecenie 5, Panel 1 – zalecenie 18)
7. Wzmocnienie roli i działań Unii w dziedzinie środowiska i edukacji poprzez rozszerzenie kompetencji Unii w dziedzinie edukacji na temat zmiany klimatu i środowiska oraz rozszerzenie zakresu podejmowania decyzji większością kwalifikowaną w kwestiach określonych jako leżące we wspólnym europejskim interesie, takich jak środowisko (zalecenia NL, FR)
8. Promowanie odżywiania się na bazie roślin przez wzgląd na ochronę klimatu i zachowanie środowiska (wielojęzyczna platforma cyfrowa)

„Zdrowie”

7. [Propozycja: Zdrowa żywność i zdrowy styl życia¹](#)

CEL: Zapewnienie wszystkim Europejczykom dostępu do edukacji z zakresu zdrowej żywności oraz dostępu do zdrowej i przystępnej cenowo żywności jako elementu zdrowego stylu życia, w szczególności poprzez:

Środki:

1. Ustanowienie minimalnych norm jakości żywności, a także identyfikowalności żywności, w tym poprzez ograniczenie stosowania antybiotyków i innych zwierzęcych produktów leczniczych do tego, co jest absolutnie niezbędne do ochrony zdrowia i dobrostanu zwierząt, zamiast stosowania ich w sposób zapobiegawczy, oraz poprzez zapewnienie zaostrożenia kontroli w tym zakresie [#23, #17].
2. Edukowanie ludzi w tematyce zdrowych nawyków żywieniowych od młodego wieku oraz zachęcanie ich do dokonywania bezpiecznych i zdrowych wyborów poprzez opodatkowanie niezdrowej przetworzonej żywności oraz poprzez powszechne udostępnianie informacji o właściwościach zdrowotnych żywności; wprowadzenie w tym celu ogólnoeuropejskiego systemu oceny żywności przetworzonej opartego na niezależnej i naukowej wiedzy fachowej oraz etykiety dotyczącej stosowania substancji hormonalnych i substancji zaburzających funkcjonowanie układu hormonalnego w produkcji żywności. W związku z tym należy wzmocnić monitorowanie i egzekwowanie istniejących zasad oraz rozważyć ich zaostrożenie. [#18, #19, grupa robocza]
3. Zachęcanie do dialogu z podmiotami łańcucha żywnościowego, od produkcji po sprzedaż, w celu zapewnienia społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw za zdrową żywność [#19, grupa robocza]
4. Wspieranie na szczeblu UE dostarczania zdrowej, zróżnicowanej i dostępnej cenowo żywności w placówkach użyteczności publicznej, takich jak stołówki szkolne, szpitale lub domy opieki, w tym również dzięki finansowaniu celowemu. [#3, sesja plenarna, grupa robocza]
5. Inwestowanie w badania nad wpływem stosowania antybiotyków oraz wpływem substancji hormonalnych i substancji zaburzających funkcjonowanie układu hormonalnego na zdrowie ludzi [#17, #18].

8. [Propozycja: Wzmocnienie systemu opieki zdrowotnej³](#)

CEL: Wzmocnienie odporności i jakości systemów opieki zdrowotnej, w szczególności poprzez:

Środki:

1. Utworzenie europejskiej przestrzeni danych dotyczących zdrowia, która ułatwiłaby wymianę danych dotyczących zdrowia; indywidualną dokumentację medyczną można by udostępnić – na

¹ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się propozycja: nr 3, 17, 18, 19.

²# = zalecenie europejskich paneli obywatelskich

³ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się propozycja: nr 39, 40, 41, 42, 43, 49, NL1, NL2, 51.

- zasadzie dobrowolności – za pośrednictwem unijnego indywidualnego elektronicznego paszportu zdrowotnego, zgodnie z zasadami ochrony danych. [#41, grupa robocza]
2. Odpowiednie warunki pracy, w szczególności poprzez silne negocjacje zbiorowe, w tym w zakresie wynagrodzeń i organizacji pracy, oraz harmonizację standardów szkoleń i certyfikacji pracowników służby zdrowia; należy rozwijać programy tworzenia sieci kontaktów i wymiany, takie jak Erasmus dla szkół medycznych, które przyczyniają się przede wszystkim do rozwoju umiejętności. Aby zapewnić zatrzymanie talentów, wiedzy i doświadczenia zawodowego młodych specjalistów, należy ustanowić unijne programy wymiany, które zmotywują nasze najlepsze umysły w dziedzinie nauk przyrodniczych, unikając tym samym ich wyjazdu do krajów trzecich. [#39, grupa robocza]
 3. Zapewnienie strategicznej autonomii na szczeblu UE, aby uniknąć zależności od państw trzecich [NL2]⁴ w odniesieniu do leków (w szczególności ich składników czynnych) oraz wyrobów medycznych (w tym surowców); w szczególności należy ustanowić na szczeblu UE wykaz podstawowych i priorytetowych, ale także innowacyjnych leków i terapii (takich jak rozwiązania biotechnologiczne), w oparciu o istniejące agencje europejskie i urząd HERA, aby zagwarantować ich dostępność dla obywateli. Rozważenie zorganizowania skoordynowanego strategicznego gromadzenia zapasów w całej Unii. Aby osiągnąć niezbędne skoordynowane, długoterminowe działania na szczeblu unijnym, włączyć zdrowie i opiekę zdrowotną do kompetencji dzielonych między UE a państwami członkowskimi UE poprzez zmianę art. 4 TFUE. [#40, #49, sesja plenarna, grupa robocza]
 4. Dalsze rozwijanie, koordynowanie i finansowanie istniejących programów badań i innowacji w dziedzinie zdrowia bez uszczerbku dla innych programów związanych ze zdrowiem, w tym dla europejskich sieci referencyjnych, ponieważ stanowią one podstawę rozwoju sieci opieki medycznej w zakresie wysokospecjalistycznych i złożonych metod leczenia. [#42, #43, grupa robocza]
 5. Inwestowanie w systemy opieki zdrowotnej, w szczególności publiczne i niekomercyjne, infrastrukturę i cyfrową opiekę zdrowotną oraz dopilnowanie, by podmioty świadczące opiekę zdrowotną przestrzegały zasad pełnej dostępności, przystępności cenowej i jakości usług, a tym samym by zasoby nie były uszczuplane przez podmioty działające w sektorze opieki zdrowotnej nastawione na zysk, które w niewielkim (lub w żadnym) stopniu uwzględniają interes ogólny. [#51, grupa robocza]
 6. Wydanie zdecydowanych zaleceń dla państw członkowskich, by inwestowały w skuteczne, dostępne, przystępne cenowo, wysokiej jakości i odporne systemy opieki zdrowotnej, zwłaszcza w kontekście europejskiego semestru. Wpływ wojny na Ukrainie na zdrowie publiczne wskazuje na potrzebę dalszego rozwijania odpornych systemów opieki zdrowotnej i mechanizmów solidarności. [#51, grupa robocza]

9. [Propozycja: Szersza wiedza na temat zdrowia](#)⁵

CEL: Przyjęcie całościowego podejścia do zdrowia uwzględniającego, poza chorobami i leczeniem, kompetencje zdrowotne i profilaktykę oraz sprzyjającego wspólnemu zrozumieniu wyzwań, przed

⁴ Zalecenie krajowych paneli obywatelskich

⁵ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się propozycja: nr 44, 45, 46, 47, 50.

którymi stoją osoby chore lub z niepełnosprawnością, zgodnie z podejściem „Jedno zdrowie”, które powinno być podkreślane jako horyzontalna i podstawowa zasada obejmująca wszystkie strategie polityczne UE.

Środki:

1. Lepsze zrozumienie problemów związanych ze zdrowiem psychicznym i sposobów ich rozwiązywania, w tym od wczesnego dzieciństwa i wczesnej diagnostyki, w oparciu o dobre praktyki opracowane w całej Unii, które powinny być łatwo dostępne za pośrednictwem portalu najlepszych praktyk w dziedzinie zdrowia publicznego. Aby uświadamiać, instytucje UE i odpowiednie zainteresowane strony powinny organizować wydarzenia służące wymianie najlepszych praktyk i pomagać swoim członkom w ich rozpowszechnianiu we własnych okręgach wyborczych. Należy opracować unijny plan działania na rzecz zdrowia psychicznego, który zapewniłby długoterminową strategię w zakresie zdrowia psychicznego, w tym pod względem badań, a także zajęłoby się problemem dostępności specjalistów, również dla nieletnich, oraz ustanowieniem w niedalekiej przyszłości Europejskiego Roku Zdrowia Psychicznego. [#44, #47, grupa robocza].
2. Opracowanie na szczeblu UE standardowego programu edukacyjnego dotyczącego zdrowego stylu życia, obejmującego również edukację seksualną. Powinien on też obejmować działania ukierunkowane zarówno na zdrowy styl życia, jak i na ochronę środowiska, a także na to, w jaki sposób mogą one pomóc w zapobieganiu wielu chorobom, np. jazda na rowerze jako zdrowy sposób na codzienne przemieszczanie się. Byłby on dostępny nieodpłatnie dla państw członkowskich i szkół, które mogłyby go wykorzystywać w swoich programach nauczania, w zależności od potrzeb. Program taki pozwoliłby na zwalczanie stereotypów dotyczących osób chorych lub z niepełnosprawnością. [#46, grupa robocza]
3. Opracowanie kursów pierwszej pomocy – obejmujących część praktyczną – które byłyby dostępne bezpłatnie dla wszystkich obywateli, a także uznanie takich regularnych kursów za standardową praktykę dla studentów oraz standard w miejscach pracy. Ponadto we wszystkich państwach członkowskich w miejscach publicznych powinna być dostępna pewna minimalna liczba defibrylatorów. [#50]
4. Rozszerzenie inicjatywy Tydzień zdrowia, która odbywałaby się w całej UE w tym samym tygodniu i w czasie której uwzględniane i omawiane byłyby wszystkie kwestie zdrowotne. Do rozważenia też inicjatywy związane z rokiem zdrowia, począwszy od roku zdrowia psychicznego. [#44, grupa robocza]
5. Uznanie za regularne leczenie pod względem podatkowym hormonalnych środków antykoncepcyjnych stosowanych ze względów medycznych, np. w przypadku fibromialgii i endometriozy, a także żeńskich produktów sanitarnych. Zapewnienie dostępu do leczenia reprodukcyjnego wszystkim osobom mającym problemy z płodnością. [#45, grupa robocza].

10. [Propozycja: Równy i powszechny dostęp do opieki zdrowotnej](#)⁶

⁶ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się propozycja: #39, #40, #45, #48, #49, #50, #51, FR zmiana 8, FR oczekiwanie 11, NL2, NL3

CEL: Ustanowienie „prawa do zdrowia” poprzez zagwarantowanie wszystkim Europejczykom równego i powszechnego dostępu do przystępnej cenowo, profilaktycznej, leczniczej i wysokiej jakości opieki zdrowotnej

Środki:

1. Ustanowienie wspólnych minimalnych standardów opieki zdrowotnej na poziomie UE, obejmujących także profilaktykę i dostępność oraz bliskość opieki, oraz zapewnienie wsparcia w celu osiągnięcia tych standardów. [#39, grupa robocza]
2. Uznanie potrzeby pełnego uwzględnienia zasady pomocniczości i kluczowej roli podmiotów lokalnych, regionalnych i krajowych w dziedzinie zdrowia [NL3], zapewnienie zdolności do działania na szczeblu UE, gdy działanie na tym poziomie najlepiej będzie służyć prawu do zdrowia. Umożliwienie szybszego i bardziej zdecydowanego podejmowania decyzji w kluczowych kwestiach oraz poprawa skuteczności zarządzania w Europie w celu dążenia do stworzenia Europejskiej Unii Zdrowotnej (jak np. w przypadku pandemii lub rzadkich chorób). [#49, FR oczekiwania¹¹, platforma cyfrowa]
3. Wzmocnienie Europejskiej Unii Zdrowotnej z wykorzystaniem pełnego potencjału obecnych ram oraz włączenie zdrowia i opieki zdrowotnej do kompetencji dzielonych między UE a państwa członkowskie UE poprzez zmianę art. 4 TFUE. [#49, FR oczekiwania¹¹, platforma cyfrowa, grupa robocza]⁷
4. Zadbanie o to, by każdy mógł skorzystać z istniejących metod leczenia, bez względu na to, gdzie w UE są one dostępne; w tym celu ułatwienie współpracy transgranicznej, zwłaszcza w zakresie chorób rzadkich, nowotworów, chorób układu krążenia i terapii wysokospecjalistycznych, takich jak przeszczepy narządów i leczenie ciężkich oparzeń. Należy utworzyć europejską sieć transplantacji i dawstwa narządów, z korzyścią dla wszystkich europejskich pacjentów potrzebujących przeszczepu. [sesja plenarna i grupa robocza]
5. Zapewnienie przystępności cenowej opieki poprzez większe inwestycje w opiekę zdrowotną, w szczególności dentystyczną, w tym w profilaktykę, oraz zapewnienie wszystkim dostępu do opieki stomatologicznej po przystępnych cenach w ciągu 15-20 lat. [#48, grupa robocza]
6. Zapewnienie jednakowej jakości terapii i leków w całej UE oraz sprawiedliwych kosztów lokalnych, w tym poprzez rozwiązanie problemu istniejącej fragmentacji rynku wewnętrznego. [#40, NL3, grupa robocza, sesja plenarna].
7. Zwalczanie ubóstwa zdrowotnego poprzez zachęcanie do bezpłatnej opieki stomatologicznej na rzecz dzieci, grup o niskich dochodach i innych słabszych grup społecznych, takich jak na przykład osoby z niepełnosprawnością. Należy również rozważyć wpływ złej jakości mieszkań na zdrowie. [#48, grupa robocza]
8. Rozważenie międzynarodowego wymiaru zdrowia i uznanie, że leki powinny być powszechnie dostępne, w tym w biedniejszych krajach. [NL2]

⁷ Zalecenia holenderskiego panelu obywatelskiego różnią się od zaleceń europejskiego panelu obywatelskiego - stwierdza się w nich, że zdrowie i opieka zdrowotna powinny leżeć przede wszystkim w gestii władz krajowych [NL3].

„Silniejsza gospodarka, sprawiedliwo społeczna, zatrudnienie”

Wprowadzenie

Żyjemy w wyjątkowych czasach, a UE będzie oceniana przez pryzmat swoich wysiłków na rzecz wyjścia z obecnych kryzysów silniejszą, z bardziej zrównoważonym, sprzyjającym włączeniu społecznemu, konkurencyjnym i odpornym modelem wzrostu. Inwazja Rosji na Ukrainę i pandemia COVID-19 zmieniły oblicze UE. Konferencja będzie również musiała zająć się społecznymi i gospodarczymi skutkami tej wojny w i tak trudnej sytuacji po pandemii. Jednocześnie zmiana klimatu nadal stanowi ciągłe zagrożenie dla ludzkości i będzie miała dramatyczny wpływ na gospodarkę i nasze społeczeństwa. Z otrzymanych zaleceń jasno wynika, że obywatele domagają się bardziej zdecydowanych działań UE. Utrzymujące się wyzwania transnarodowe, takie jak nierówności, konkurencyjność, zdrowie, zmiana klimatu, migracja, cyfryzacja lub sprawiedliwe opodatkowanie, wymagają odpowiednich rozwiązań europejskich. Z zaleceń i dyskusji jasno wynika również, że potrzebujemy kompleksowej strategii, aby zapewnić obywatelom europejskim większy dobrobyt w różnych aspektach ich życia. Niektóre elementy tej strategii można znaleźć w już istniejących strategiach politycznych, a jej realizacja jest możliwa dzięki pełnemu wykorzystaniu istniejących ram instytucjonalnych na szczeblu europejskim i krajowym; inne będą wymagały nowych strategii politycznych, a w niektórych przypadkach – zmian traktatowych. Nowe strategie polityczne i zmiany traktatów należy jednak postrzegać jako środki służące polepszeniu dobrobytu, a nie jako cele same w sobie. Możliwe i konieczne jest przekształcenie UE w ramach odnowionej umowy społecznej w sposób, który zagwarantuje jej strategiczną autonomię, zrównoważony wzrost, poprawę warunków życia i pracy oraz postęp ludzki, bez wyczerpywania zasobów i niszczenia naszej planety. Zalecenia te mają umożliwić osiągnięcie tych celów. Poniższe propozycje należy odczytywać z uwzględnieniem faktu, że obywatele w całej Europie sformułowali różnorodne poglądy i zalecenia. To właśnie ta różnorodność poglądów jest jednym z wyjątkowych atutów Europy.

11. Propozycja: Zrównoważony wzrost gospodarczy i innowacje⁸

Cel: Proponujemy, aby UE wspierała przejście na model zrównoważonego i odpornego wzrostu gospodarczego, uwzględniając transformację ekologiczną i cyfrową o silnym wymiarze społecznym w europejskim semestrze oraz wzmacniając pozycję obywateli, związków zawodowych i przedsiębiorstw. Konwencjonalne wskaźniki makroekonomiczne i PKB można by uzupełnić o nowe wskaźniki, aby uwzględnić nowe priorytety europejskie, takie jak Europejski Zielony Ład lub Europejski filar praw socjalnych, oraz lepiej odzwierciedlić transformację ekologiczną i cyfrową oraz dobrostan ludzi. Cel ten można osiągnąć poprzez:

Środki:

⁸ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się propozycja: Europejski panel obywatelski 1: nr 9, 10, 11, 12, 14; Niderlandy: nr 1; Włochy: nr 1.1; Litwa: nr 3, 8.

1. Poparcie dla bardziej ekologicznych procesów produkcyjnych w przedsiębiorstwach i wspieranie firm w poszukiwaniu najlepszych rozwiązań oraz stosowanie pozytywnych i negatywnych zachęt (EPO 11 i 12) i zwiększanie lokalnej produkcji i konsumpcji. (dyskusje)
2. Działania na rzecz bardziej zrównoważonej gospodarki o obiegu zamkniętym poprzez rozwiązanie problemu celowego postarzania produktów i zapewnienie prawa do naprawy; (EPO14)
3. Przegląd zarządzania gospodarczego w UE i europejskiego semestru, aby zapewnić, że transformacja ekologiczna i cyfrowa, sprawiedliwość społeczną i postęp społeczny idą w parze z konkurencyjnością gospodarczą, nie pomijając gospodarczego i fiskalnego charakteru semestru europejskiego. Ponadto istnieje potrzeba większego zaangażowania partnerów społecznych oraz władz lokalnych i regionalnych we wdrażanie europejskiego semestru w celu poprawy jego stosowania i rozliczalności. (platforma internetowa, dyskusje)
4. Rozwiązanie problemu stosowania opakowań/pojemników jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych; (EPO 12)
5. Zwiększenie wykorzystania europejskiej technologii i uczynienie z niej realnej alternatywy dla technologii zagranicznych; (dyskusje)
6. Promowanie badań nad nowymi materiałami i technologiami, a także nad innowacjami w wykorzystywaniu istniejących materiałów, przy jednoczesnym zapewnieniu, aby badania nie były powielane; (EPO 9, NL 1)
7. Zajęcie się kwestią zrównoważoności, przystępności cenowej i dostępności energii, z uwzględnieniem ubóstwa energetycznego i zależności od państw spoza UE, poprzez zwiększenie udziału energii pozyskiwanej w sposób zrównoważony; (EPO 10, LT 3, IT 1.1)
8. Podnoszenie świadomości wśród przedsiębiorstw i obywateli, jak zachowywać się w bardziej zrównoważony sposób i gwarantować sprawiedliwą transformację w oparciu o dialog społeczny i miejsca pracy wysokiej jakości. (EPO 12 i platforma internetowa)
9. Uwzględnienie ambitnych norm społecznych, pracowniczych i zdrowotnych, w tym bezpieczeństwa i higieny pracy, w nowych umowach handlowych UE; (LT8)

12. Propozycja: Zwiększenie konkurencyjności UE i dalsze pogłębianie jednolitego rynku⁹

Cel: Proponujemy wzmocnienie konkurencyjności i odporności gospodarki Unii Europejskiej, jednolitego rynku i przemysłu oraz zajęcie się strategicznymi zależnościami. Musimy promować kulturę przedsiębiorczości w UE, w ramach której wspiera się innowacyjne przedsiębiorstwa każdego rozmiaru, w szczególności MMŚP, a także przedsiębiorstwa typu start-up, których rozwój może mieć udział w zwiększaniu odporności i spójności społeczeństw. Potrzebna jest silna, funkcjonująca gospodarka rynkowa, aby ułatwić realizację wizji bardziej społecznej Europy. Cel ten można osiągnąć poprzez:

Środki:

1. Opracowanie jasnej wizji europejskiej gospodarki i wykorzystanie mocnych stron, jakości i różnorodności Europy przy jednoczesnym uwzględnieniu różnic gospodarczych i innych między

⁹ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się propozycja: Europejski panel obywatelski 1: 10, 11 i 14; Niemcy: nr 2.1, 2.2; Niderlandy: nr 1, 2; Francja: nr 3, 9; Włochy: nr 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.4, 4.a.2, 6.1; Litwa: nr 1, 7.

- państwami członkowskimi, a także promowanie współpracy i konkurencji między przedsiębiorstwami. (NL 1 i 2)
2. Utrwalenie dotychczasowych osiągnięć: wspólna waluta i wzajemnie powiązane systemy płatności i systemy telekomunikacji. (IT 4.a.2)
 3. Ograniczenie standaryzacji produktów i uznanie lokalnej i regionalnej specyfiki kulturowej i produkcyjnej (poszanowanie tradycji produkcyjnych); (IT 2.2)
 4. Zwiększanie konwergencji społecznej i gospodarczej na jednolitym rynku poprzez ukończenie istniejących inicjatyw, takich jak unia bankowa i unia rynków kapitałowych, oraz wdrożenie przyszłościowej reformy unii gospodarczej i walutowej. (dyskusje)
 5. Promowanie polityki zmierzającej do stworzenia silnej bazy przemysłowej i innowacji w zakresie kluczowych technologii prorozwojowych oraz przyszłościowej polityki klimatycznej połączonej z konkurencyjnością przemysłową o silnym wymiarze społecznym, opartą na dialogu społecznym i dobrze funkcjonujących stosunkach przemysłowych. (dyskusje)
 6. Poświęcenie szczególnej uwagi MŚP, czyli podstawie naszej gospodarki, we wszystkich nowych inicjatywach. Zasady „najpierw myśl na małą skalę” należy przestrzegać we wszystkich wnioskach ustawodawczych UE. Należy zwiększyć znaczenie testu MŚP jako części oceny skutków przeprowadzanej przez Komisję zgodnie z jasnymi zasadami, przy pełnym poszanowaniu norm społecznych i środowiskowych oraz praw konsumentów. (dyskusje)
 7. Zapewnienie MŚP dostępu do wniosków o finansowanie, udziału w przetargach i sieci przy maksymalnym uproszczeniu procedur administracyjnych. Dostęp do finansowania dla MŚP realizujących innowacyjne projekty wysokiego ryzyka powinien być dalej zwiększany przez podmioty takie jak Europejska Rada ds. Innowacji i Europejski Bank Inwestycyjny; (dyskusje)
 8. Stworzenie lepszych ram dla inwestycji w badania i innowacje, których celem są zrównoważone i bioróżnorodne modele biznesowe. (EPO10, 11 & 14) Nacisk na technologie i innowacje jako czynniki wzrostu; (IT 1.3)
 9. Promowanie zbiorowych wyników gospodarczych osiągniętych dzięki autonomii i konkurencyjności przemysłu. (FR3)
 10. Identyfikacja i rozwój sektorów strategicznych, m.in. przestrzeni kosmicznej, robotyki i sztucznej inteligencji; (FR 3 i 9)
 11. Inwestowanie w gospodarkę opartą na turystyce i kulturze, w tym w wielu małych ośrodkach w Europie; (IT 1.2)
 12. Zajęcie się kwestią bezpieczeństwa dostaw poprzez dywersyfikację źródeł produkcji/surowców i zwiększenie produkcji kluczowych towarów w Europie w takich sektorach, jak zdrowie, żywność, energia, obrona i transport; (FR 9, LT 1, IT 1.4)
 13. Zwiększenie konkurencyjności poprzez promowanie cyfryzacji europejskich przedsiębiorstw, na przykład z wykorzystaniem specjalnej tabeli wyników umożliwiającej przedsiębiorstwom porównywanie stopnia cyfryzacji; (DE 2.1)
 14. Promowanie spójności cyfrowej w celu przyczynienia się do spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej określonej w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej; (dyskusje)
 15. Wzmocnienie współpracy transgranicznej w celu zwiększenia spójności i odporności w regionach i poza nimi poprzez wspieranie europejskiego mechanizmu transgranicznego i podobnych narzędzi; (dyskusje)

16. Zwiększanie i promowanie możliwości szkolenia transgranicznego w celu podniesienia kwalifikacji europejskiej siły roboczej i zwiększenia konkurencyjności, przy jednoczesnym szerzeniu wiedzy na temat finansów wśród obywateli; (DE 2.2, LT7). Promowanie wymian między pracownikami w Europie poprzez europejskie centrum zatrudnienia. (IT 6.1) Zachęcanie młodych ludzi do studiowania przedmiotów ścisłych; (IT 1.5)
17. Ograniczenie biurokracji tam, gdzie nie jest ona niezbędna, (pozwolenia, certyfikacja); (IT 2.1)
18. Walka z podrabianiem towarów i nieuczciwą konkurencją; (IT 2.4)
19. Zapewnienie większego udziału przedsiębiorstw rozpoczynających działalność i MŚP w innowacyjnych projektach, ponieważ zwiększa to ich siłę innowacyjną, konkurencyjność i możliwość tworzenia sieci kontaktów. (platforma internetowa, dyskusje)
20. Konsolidacja i ochrona jednolitego rynku powinna pozostać priorytetem; środki i inicjatywy na szczeblu unijnym i krajowym nie powinny szkodzić jednolitemu rynkowi i powinny przyczyniać się do swobodnego przepływu osób, towarów, usług i kapitału. (dyskusje)
21. Nowe inicjatywy polityczne UE powinny zostać poddane „kontrolom konkurencyjności” w celu przeanalizowania ich wpływu na przedsiębiorstwa i ich otoczenie biznesowe (koszt prowadzenia działalności gospodarczej, zdolność do innowacji, konkurencyjność międzynarodowa, równe warunki działania itp.). Taka kontrola musi być zgodna z porozumieniem paryskim, celami zrównoważonego rozwoju, w tym równouprawnieniem płci, i nie może naruszać ochrony praw człowieka, praw socjalnych i pracowniczych ani norm ochrony środowiska i konsumentów. W tym celu proponujemy również utworzenie europejskiego organu doradczego ds. konkurencyjności, który powinien monitorować sposób przeprowadzania kontroli konkurencyjności, a w szczególności oceniać łączny wpływ prawodawstwa, a także przedstawiać wnioski mające na celu poprawę właściwych warunków ramowych dla konkurencyjności przedsiębiorstw z UE. W zarządzanie takim organem należy włączyć zorganizowane społeczeństwo obywatelskie i partnerów społecznych; (dyskusje)

13. [Propozycja: Rynki pracy sprzyjające włączeniu społecznemu](#)¹⁰

Cel: Proponujemy poprawę funkcjonowania rynków pracy, aby zapewnić sprawiedliwsze warunki pracy oraz promować równość płci i zatrudnienie, w tym zatrudnienie młodych ludzi i słabszych grup społecznych. UE, państwa członkowskie i partnerzy społeczni muszą działać na rzecz likwidacji ubóstwa osób pracujących, zająć się prawami osób pracujących za pośrednictwem platform internetowych, zakazać bezpłatnych staży i zapewnić sprawiedliwą mobilność pracowników w UE. Musimy promować dialog społeczny i negocjacje zbiorowe. Musimy zapewnić pełne wdrożenie Europejskiego filaru praw socjalnych, w tym jego głównych celów na 2030 r., na szczeblu unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym w obszarach „równych szans i dostępu do rynku pracy” oraz „sprawiedliwych warunków pracy”, przy jednoczesnym poszanowaniu kompetencji oraz zasad pomocniczości i proporcjonalności, a także włączyć do Traktatów protokół w sprawie postępu społecznego. Jednocześnie należy szanować krajowe tradycje i autonomię partnerów społecznych oraz współpracować ze społeczeństwem obywatelskim. Cel ten można osiągnąć poprzez:

¹⁰ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się propozycja: Europejski panel obywatelski 1: nr 1, 2, 7, 28, 30; Niemcy: nr 4.1, 4.2; Niderlandy: nr 4; Francja: nr 6; Włochy: nr 5.a.1, 5.a.4, 6.1, 6.2.

Środki:

1. Zapewnienie, aby ustawowe wynagrodzenia minimalne gwarantowały każdemu pracownikowi godziwą i porównywalną jakość życia we wszystkich państwach członkowskich. Należy ustanowić jasne kryteria (np. koszty utrzymania, inflację, płacę powyżej granicy ubóstwa, średnią i medianę płacy na szczeblu krajowym), które należy uwzględnić przy ustalaniu poziomu płacy minimalnej. Poziomy ustawowych płac minimalnych powinny być regularnie sprawdzane pod kątem tych kryteriów w celu zapewnienia ich adekwatności. Należy zwrócić szczególną uwagę na skuteczność wdrażania tych przepisów oraz monitorowanie i śledzenie poprawy poziomu życia. Należy równocześnie wzmocnić i popierać rokowania zbiorowe w całej UE; (EPO1 & 30; DE 4.2; platforma internetowa).
2. Podsumowanie i skuteczniejsze egzekwowanie wdrożenia dyrektywy w sprawie czasu pracy (dyrektywa 2003/88/WE) i innych właściwych przepisów dotyczących zdrowej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, przy jednoczesnym analizowaniu nowych krajowych strategii w tej dziedzinie. (EPO2)
3. Wprowadzenie lub wzmocnienie istniejącego prawodawstwa regulującego tzw. „inteligentną pracę” i zachęcanie przedsiębiorstw do jej propagowania. (EPO 7) UE powinna zapewnić prawo do odłączenia się, zrobić więcej w celu wyeliminowania przepaści cyfrowej w miejscu pracy oraz ocenić wpływ pracy zdalnej na zdrowie, czas pracy i wyniki przedsiębiorstw. Należy zagwarantować sprawiedliwą cyfryzację w oparciu o prawa człowieka, poprawę warunków pracy i rokowania zbiorowe. (dyskusje)
4. Zintegrowanie polityk zatrudnienia na szczeblu UE, na którym aktywna polityka rynku pracy wciąż ma centralne znaczenie i jest w coraz większym stopniu skoordynowana (IT 6.2), podczas gdy państwa członkowskie koncentrują się na kontynuowaniu wysiłków na rzecz reform w celu stworzenia warunków sprzyjających tworzeniu wysokiej jakości miejsc pracy. (dyskusje)
5. Podjęcie działań w celu zapewnienia, by prawa socjalne były w pełni chronione i zabezpieczone w przypadku konfliktu ze swobodami gospodarczymi, w tym przez włączenie do traktatów protokołu w sprawie postępu społecznego. (platforma internetowa, dyskusje)
6. Zapewnienie równouprawnienia płci zgodnie z unijną strategią na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025. UE powinna w dalszym ciągu mierzyć równouprawnienie płci za pośrednictwem wskaźnika równouprawnienia płci (tj. postawy, różnice w wynagrodzeniach, zatrudnienie, stanowiska kierownicze itp.), co roku monitorować strategię i zapewniać przejrzystość osiągnięć, zachęcać do dzielenia się wiedzą fachową i najlepszymi praktykami oraz ustanowić możliwie bezpośredni mechanizm uzyskiwania informacji zwrotnych od obywateli (np. rzecznika praw obywatelskich). (EPO28; IT5.a.1) Należy rozwiązać problem zróżnicowania wynagrodzenia ze względu na płeć i wprowadzić kwoty na wyższych stanowiskach. Należy zapewnić większe wsparcie przedsiębiorczynom w środowisku biznesowym oraz kobietom zajmującym się naukami przyrodniczymi, technologią, inżynierią i matematyką. (dyskusje)
7. Promowanie zatrudnienia ludzi młodych, na przykład przez pomoc finansową dla przedsiębiorstw, ale także przez udzielanie dodatkowego wsparcia pracodawcom i pracownikom (NL 4) oraz wspieranie młodych przedsiębiorców i młodych osób pracujących na własny rachunek na przykład za pomocą narzędzi i kursów edukacyjnych. (dyskusje)

8. Wspieranie zatrudnienia grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji (NL 4), w szczególności osób z niepełnosprawnościami. (platforma internetowa)
9. Promowanie zatrudnienia i mobilności społecznej, a tym samym zapewnienie pełnej szansy na samorealizację i samostanowienie. (IT 5.a.4 i IT 6.1) Można by opracować długoterminową strategię w celu zapewnienia odpowiednich umiejętności wszystkim członkom naszych społeczeństw, w szczególności młodemu pokoleniu, aby znaleźć pracę i rozwijać swoje talenty. (dyskusje) Istotne jest inwestowanie w umiejętności dostosowane do zmieniających się potrzeb rynku pracy oraz promowanie uczenia się przez całe życie poprzez m.in. program wymiany na wszystkich etapach życia oraz zapewnienie prawa do uczenia się przez całe życie i prawa do szkolenia. (FR 6; DE 4.1) W tym celu należy zacieśnić współpracę między przedsiębiorstwami, związkami zawodowymi a organizatorami kształcenia i szkolenia zawodowego. (dyskusje)

14. Propozycja: Silniejsza polityka społeczna¹¹

Cel: Proponujemy zmniejszenie nierówności, zwalczanie wykluczenia społecznego i walkę z ubóstwem. Musimy wdrożyć kompleksową strategię przeciwdziałania ubóstwu, która mogłaby obejmować m.in. wzmocnioną gwarancję dla dzieci i gwarancję dla młodzieży, wprowadzenie płac minimalnych, wspólne unijne ramy dotyczące systemów dochodu minimalnego i godnego mieszkania socjalnego. Musimy zapewnić pełne wdrożenie Europejskiego filaru praw socjalnych, w tym jego głównych celów na 2030 r., na szczeblu unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym w obszarze „ochrony socjalnej i włączenia społecznego”, z należyтым uwzględnieniem odpowiednich kompetencji oraz zasad pomocniczości i proporcjonalności, a także włączyć do traktatów protokół w sprawie postępu społecznego. Cel ten można osiągnąć poprzez:

Środki:

1. Wzmocnienie kompetencji UE w zakresie polityki społecznej i zaproponowanie przepisów wspierających politykę społeczną i zapewniających równość praw, także do ochrony zdrowia, zharmonizowanych dla całej UE oraz uwzględniających uzgodnione rozporządzenia i minimalne wymogi dla całej UE. (EPO 19 i 21) UE mogłaby wspierać i uzupełniać politykę państw członkowskich, m.in. proponując wspólne ramy dotyczące dochodu minimalnego, tak by nikogo nie pominąć. Działania te powinny być prowadzone w ramach pełnego wdrożenia Europejskiego filaru praw socjalnych i związanego z nim planu działania. (dyskusje)
2. Nienaruszanie praw socjalnych (zdrowie publiczne, edukacja publiczna, polityka zatrudnienia). (IT4.a.1)
3. Promowanie badań dotyczących spraw społecznych i zdrowia w UE zgodnie z priorytetami uznawanymi za leżące w interesie publicznym i uzgodnionymi przez państwa członkowskie oraz zapewnianie odpowiedniego finansowania. Można to częściowo osiągnąć przez zacieśnienie współpracy w zakresie różnych dziedzin wiedzy specjalistycznej, między krajami, ośrodkami studiów (uniwersytetami itp.). (EPO 20)

¹¹ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się propozycja: Europejski panel obywatelski 1: nr 19, 20, 21, 25; Włochy: nr 4.a.1.

4. Zapewnienie dostępu do usług medycznych wszystkim osobom poniżej 16 roku życia w całej UE, w przypadku gdy usługi te nie są dostępne w kontekście krajowym. (dyskusje)
5. Zadbanie o to, by UE wraz z partnerami społecznymi i rządami krajowymi wspierała ukierunkowany dostęp obywateli do godnych mieszkań socjalnych, stosownie do ich szczególnych potrzeb. Wysiłki finansowe powinny być dzielone między prywatne podmioty finansujące, właściciele nieruchomości, beneficjentów mieszkań, rządy państw członkowskich na szczeblu centralnym i lokalnym oraz Unię Europejską. (EPO 25)

15. Propozycja: Zmiany demograficzne¹²

Cel: Proponujemy podjęcie wyzwań wynikających ze zmian demograficznych – jako zasadniczy element ogólnej odporności UE – w szczególności niskiego wskaźnika urodzeń i ciągłego starzenia się społeczeństwa, poprzez zapewnienie wsparcia dla ludzi w całym cyklu życia. Powinno to obejmować kompleksowe działania skierowane do wszystkich pokoleń, od dzieci i młodzieży, po rodziny, ludność w wieku produkcyjnym, osoby starsze, które są jeszcze gotowe pracować, jak również osoby na emeryturze lub potrzebujące opieki. Cel ten można osiągnąć poprzez:

Środki:

1. Zapewnienie jakościowej, przystępnej cenowo i dostępnej opieki nad dziećmi w całej UE, tak aby matki i ojcowie mogli ze spokojem pogodzić życie zawodowe i rodzinne. W stosownych przypadkach powinno to obejmować możliwość opieki nad dziećmi w miejscu pracy lub w jego pobliżu. W niektórych państwach członkowskich dostępna jest również opieka nocna, co powinno służyć za przykład. Ponadto uzupełnieniem mogłyby być dodatkowe środki wsparcia, takie jak obniżone stawki VAT na artykuły dla dzieci. Zasadnicze znaczenie ma zapobieganie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci. (EPO 22 i 26) Instrumentem służącym osiągnięciu tego celu może być wzmocnienie gwarancji dla dzieci, zagwarantowanie dzieciom w potrzebie dostępu do usług takich jak edukacja i opieka, opieka zdrowotna, wyżywienie i mieszkanie (platforma internetowa, dyskusje).
2. Wprowadzenie konkretnego wsparcia i ochrony pracy dla młodych ludzi. Tego rodzaju środki na rzecz osób w wieku produkcyjnym powinny obejmować dostęp matek i ojców do wiedzy na temat powrotu do pracy. (EPO 22) Wzmocnienie gwarancji dla młodzieży mogłoby być instrumentem służącym poprawie dostępu młodych ludzi poniżej 30 roku życia do ofert zatrudnienia dobrej jakości, ustawicznego kształcenia, przyuczania do zawodu lub staży. (dyskusje)
3. Wspieranie prawa do swobodnego przepływu edukacji w Unii, między innymi poprzez wzajemne uznawanie dyplomów, stopni, umiejętności i kwalifikacji. (dyskusje)
4. Poprawa i wdrożenie przepisów w celu zapewnienia wsparcia rodzinom we wszystkich państwach członkowskich, na przykład obejmującego urlop rodzicielski, a także zasiłki z tytułu porodu i opieki nad dziećmi. (EPO 26 i IT 5.a.1) Mieszkalnictwo odgrywa kluczową rolę we wspieraniu rodzin, dlatego należy się nim zająć. (platforma internetowa, dyskusje)

¹² Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się propozycja: Europejski panel obywatelski 1: nr 21, 22, 23, 26, 27; Włochy: nr 5.a.1.

5. Podjęcie działań w celu zagwarantowania wszystkim rodzinom równych praw rodzinnych we wszystkich państwach członkowskich. Powinno to obejmować prawo do małżeństwa i adopcji. (EPO 27)
6. Promowanie elastyczności wieku emerytalnego poprzez uwzględnienie szczególnej sytuacji osób starszych. Wiek emerytalny należy określać w zależności od zawodu, z uwzględnieniem pracy szczególnie wymagającej, zarówno psychicznie, jak i fizycznie. (EPO 21 i IT 5.a.1)
7. Zapobieganie ubóstwu osób starszych poprzez wprowadzenie minimalnych emerytur. Takie minimalne poziomy powinny uwzględniać poziom życia, granicę ubóstwa i siłę nabywczą w danym państwie członkowskim. (EPO 21)
8. Zapewnienie odpowiedniej opieki społecznej i zdrowotnej osobom starszym. W tym celu ważne jest, aby zająć się zarówno opieką świadczoną na poziomie społeczności lokalnej, jak i domami opieki. Środki muszą również obejmować zarówno osoby objęte opieką, jak i opiekunów. (EPO 23)
9. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju i odporności demograficznej regionów słabiej rozwiniętych, aby uczynić je bardziej dynamicznymi i atrakcyjnymi, w tym za pośrednictwem polityki spójności. (platforma internetowa, dyskusje)
10. Podejmowanie skoordynowanych działań na szczeblu europejskim w celu gromadzenia danych uszeregowanych według czynników takich jak płeć i analizowanie tendencji demograficznych, wymiana najlepszych praktyk i wiedzy oraz wspieranie państw członkowskich w kształtowaniu i wdrażaniu odpowiednich polityk, w tym poprzez ustanowienie wyspecjalizowanego organu UE w tej dziedzinie. (platforma internetowa, dyskusje)

16. [Propozycja: Polityka fiskalna i podatkowa](#)¹³

Cel: Proponujemy, aby UE propagowała ukierunkowane na przyszłość inwestycje skoncentrowane na transformacji ekologicznej i cyfrowej o silnym wymiarze społecznym i płciowym, uwzględniając również przykłady Next Generation EU i instrumentu SURE. UE musi uwzględnić społeczne i gospodarcze skutki wojny przeciwko Ukrainie oraz związek między zarządzaniem gospodarczym UE a nowym kontekstem geopolitycznym, a także wzmocnić własny budżet za pomocą nowych zasobów własnych. Obywatele chcą przenieść opodatkowanie z osób i MŚP na osoby uchylające się od opodatkowania, duże zanieczyszczające przedsiębiorstwa i opodatkować gigantów cyfrowych. Chcą jednocześnie, aby UE wspierała zdolność państw członkowskich i władz lokalnych do samofinansowania się i korzystania z funduszy UE. Cel ten należy osiągnąć poprzez:

Środki:

1. Harmonizacja i koordynacja polityki podatkowej w państwach członkowskich UE w celu zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania i unikaniu opodatkowania, unikania rajów podatkowych w UE i zwalczania offshoringu w Europie, w tym poprzez zapewnienie, by decyzje w sprawach podatkowych mogły być podejmowane większością kwalifikowaną w Radzie UE. Z drugiej strony panele obywatelskie wydały zalecenia, aby pozostawić kwestię opodatkowania w

¹³ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się wniosek: Europejski panel obywatelski 1: nr 13, 31; Niderlandy: nr 2.3; Włochy: nr 4.b.3, 4.b.6; Litwa: nr 9, 10.

gestii poszczególnych krajów, które mają własne cele i uwarunkowania. (EPO 13 i 31, IT 4.b.3, NL 2.3)

2. Promowanie współpracy między państwami członkowskimi UE w celu dopilnowania, by wszystkie przedsiębiorstwa w UE płaciły sprawiedliwą część podatków. Wprowadzenie wspólnej podstawy opodatkowania osób prawnych lub minimalnej efektywnej stawki. (NL3)
3. Zapewnienie, by przedsiębiorstwa płaciły podatki tam, gdzie osiągnęły zyski. (EPO 13)
4. Zapewnienie, by polityka podatkowa wspierała przemysł europejski i zapobiegała utracie miejsc pracy w Europie. (EPO 13 i 31)
5. Dalsze rozważenie wspólnego zaciągania pożyczek na szczeblu UE z myślą o stworzeniu korzystniejszych warunków zaciągania pożyczek, przy jednoczesnym utrzymaniu odpowiedzialnej polityki budżetowej na szczeblu państw członkowskich. (LT 9)
6. Większy nadzór nad absorpcją i wykorzystaniem funduszy UE, w tym na szczeblu lokalnym i gminnym. (LT 10)

„UE w świecie”

17. Propozycja: Zmniejszenie zależności UE od podmiotów zagranicznych w strategicznych sektorach gospodarki

CEL: Proponujemy, aby UE podjęła działania w celu zwiększenia autonomii w kluczowych sektorach strategicznych, takich jak produkty rolne, strategiczne dobra gospodarcze, półprzewodniki, produkty medyczne, innowacyjne technologie cyfrowe i środowiskowe oraz energia, poprzez:

Środki:

1. zintensyfikowanie działań w zakresie badań naukowych, rozwoju i innowacji oraz współpracy w tych kwestiach między partnerami publicznymi i prywatnymi;
2. utrzymanie ambitnego programu negocjacji handlowych, który może przyczynić się do budowania odporności i dywersyfikacji łańcuchów dostaw, w szczególności w odniesieniu do surowców; jednocześnie powinniśmy również dzielić się korzyściami z handlu z większą liczbą partnerów, dzięki czemu ograniczymy naszą ekspozycję i zależność od niewielkiej liczby potencjalnie ryzykownych dostawców¹⁴;
3. zwiększenie odporności unijnych łańcuchów dostaw poprzez zwiększenie inwestycji w strategicznych sektorach w UE, gromadzenie zapasów kluczowych produktów i urządzeń oraz dywersyfikację źródeł dostaw kluczowych surowców;
4. dalsze inwestycje w urzeczywistnienie rynku wewnętrznego, tak aby zapewnić wszystkim równe warunki w celu zwiększenia atrakcyjności produkcji i zakupu wspomnianych produktów w Unii Europejskiej;
5. wsparcie w celu utrzymania dostępności i przystępności cenowej tych produktów dla europejskich konsumentów oraz zmniejszenia zależności zewnętrznych, np. za pomocą polityki strukturalnej i regionalnej, ulg podatkowych, dotacji, inwestycji w infrastrukturę i badania, a także poprzez zwiększanie konkurencyjności MŚP i rozwijanie programów edukacyjnych mających na celu utrzymanie w Europie odpowiednich kwalifikacji i miejsc pracy, które są istotne dla zaspokojenia podstawowych potrzeb¹⁵;
6. ogółouropejski program wspierania małych lokalnych producentów z sektorów strategicznych we wszystkich państwach członkowskich¹⁶, w większym stopniu wykorzystujący unijne programy i instrumenty finansowe takie jak InvestEU;
7. lepszą współpracę między państwami członkowskimi w zakresie zarządzania ryzykiem związanym z łańcuchem dostaw¹⁷.

18. Propozycja: Zmniejszenie zależności energetycznej UE od podmiotów zagranicznych

¹⁴ Z debat w grupie roboczej i na posiedzeniu plenarnym

¹⁵ Zob. zalecenie 1 czwartego panelu obywatelskiego, zalecenie 2 niemieckiego KPK, panel 1 „UE w świecie” oraz włoskiego KPK, klaster 2 zalecenie 1, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

¹⁶ Zob. zalecenie 4 ECP4 i włoskiego KPK, klaster 2, zalecenia 5 i 6, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

¹⁷ Zob. platforma cyfrowa i włoski KPK, klaster 2, zalecenia 2 i 3, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

CEL: Proponujemy, aby w kontekście trwającej transformacji ekologicznej UE osiągnęła większą autonomię w dziedzinie produkcji i dostaw energii poprzez:

Środki:

1. przyjęcie strategii na rzecz większej niezależności w produkcji energii. Organ europejski łączący istniejące europejskie instytucje energetyczne powinien koordynować rozwój energii ze źródeł odnawialnych i wspierać wymianę wiedzy¹⁸;
2. czynne wspieranie projektów w zakresie transportu publicznego i efektywności energetycznej, ogólnoeuropejskiej sieci kolei dużych prędkości i transportu towarowego, rozwoju dostaw czystej energii ze źródeł odnawialnych (w szczególności energii słonecznej i wiatrowej) oraz technologii alternatywnych (np. wodór lub przetwarzanie odpadów w energię), a także zmiany kulturowej na obszarach miejskich polegającej na odejściu od przejazdów własnym samochodem i przestawieniu się na transport publiczny, wspólne korzystanie z samochodów elektrycznych oraz transport rowerowy¹⁹;
3. zapewnienie sprawiedliwej transformacji, szczególnie wsparcie obywateli znajdujących się w trudnej sytuacji, którzy stoją w obliczu największych wyzwań związanych z transformacją w kierunku neutralności klimatycznej i którzy już teraz cierpią z powodu rosnących cen energii, czego przyczyną jest zależność energetyczna i niedawny trzykrotny wzrost cen energii;
4. wzmożoną współpracę w zakresie oceny wykorzystania energii jądrowej w związku z trwającą w Europie transformacją ekologiczną i przejściem na energię ze źródeł odnawialnych; w ramach tej oceny trzeba by przeanalizować problemy dotyczące ogółu społeczeństwa, które energia jądrowa mogłaby rozwiązać lub stworzyć, biorąc pod uwagę, że jest ona wciąż wykorzystywana przez wiele państw członkowskich²⁰;
5. współpracę z partnerami międzynarodowymi w celu zobowiązania ich na różnych forach międzynarodowych, w tym na G-7 i G-20, do osiągnięcia ambitniejszych celów w zakresie przeciwdziałania zmianie klimatu;
6. powiązanie handlu zagranicznego ze środkami polityki klimatycznej (np. poprzez uruchomienie pakietu inwestycyjnego na rzecz technologii i innowacji przyjaznych dla klimatu, w tym programów finansowania)²¹;
7. dążenie do wspólnych zakupów energii z importu oraz do nawiązania partnerstw na rzecz zrównoważonej energii, aby zmniejszyć zależność Europy od importu energii, zwłaszcza w odniesieniu do gazu i ropy naftowej, oraz rozwój krajowych źródeł energii w UE.

[19. Propozycja: Określenie norm dotyczących stosunków handlowych i inwestycyjnych w UE i poza nią](#)

CEL: Proponujemy, aby UE wzmocniła wymiar etyczny w stosunkach handlowych poprzez:

Środki:

¹⁸ Zob. zalecenie 14 ECP4, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

¹⁹ Zob. zalecenie 2 ECP4 i włoskiego KPK, klaster 2, zalecenie 4, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

²⁰ Zob. zalecenie 17 ECP4 i włoskiego KPK, klaster 2, zalecenie 4, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

²¹ Zob. zalecenie 1 niemieckiego KPK, panel 1 „UE w świetle”, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

1. zachowanie i zreformowanie naszej wielostronnej struktury handlu międzynarodowego opartej na zasadach oraz zawarcie partnerstwa z demokracjami o podobnych poglądach;
2. przyjęcie skutecznych i proporcjonalnych przepisów UE, które zagwarantują pełne przestrzeganie norm godnej pracy w globalnych łańcuchach wartości, w tym we wszystkich unijnych procesach produkcji i dostaw, oraz zapewnienie zgodności towarów z przywozu z jakościowymi normami etycznymi, normami związanymi ze zrównoważonym rozwojem i normami w zakresie praw człowieka, w tym z prawami pracowniczymi i związkowymi, poprzez certyfikowanie produktów zgodnych z przepisami unijnymi²² oraz rozwijanie ogólnounijnego dialogu mającego na celu informowanie i edukowanie w kwestii środowiskowych i etycznych skutków zmian polityk w handlu międzynarodowym;
3. ograniczenie przywozu i sprzedaży produktów z krajów, które zezwalają na pracę przymusową i pracę dzieci, regularną aktualizację czarnej listy przedsiębiorstw oraz zwiększanie świadomości konsumentów na temat pracy dzieci za pośrednictwem oficjalnych kanałów informacyjnych UE²³;
4. dalsze stosowanie i wykonanie rozdziałów na temat handlu i zrównoważonego rozwoju (TSD) w unijnych umowach o wolnym handlu (FTA), przewidujących m.in. możliwość wykorzystania w ostateczności mechanizmu opartego na sankcjach;
5. zreformowanie ogólnego systemu preferencji taryfowych UE (GSP), tak aby zawierał on rygorystyczne przepisy dotyczące warunkowości oraz skutecznych i odpowiednich procesów monitorowania, sprawozdawczości i dialogu w celu zwiększenia wpływu GSP na handel, prawa człowieka i rozwój w krajach partnerskich, dla których preferencje handlowe mają zostać wycofane w przypadku nieprzestrzegania przepisów.

20. [Propozycja: Określenie norm polityki ochrony środowiska w UE i poza nią](#)

CEL: Proponujemy, aby UE wzmocniła wymiar środowiskowy w stosunkach handlowych poprzez:

Środki:

1. ujednoczenie i lepsze stosowanie oznakowania ekologicznego oraz wprowadzenie obowiązkowej oceny ekologicznej na wszystkich produktach, które konsument może nabyć. Ocena ekologiczna byłaby obliczana na podstawie emisji pochodzących z produkcji i transportu, a także szkodliwej zawartości, w oparciu o wykaz produktów niebezpiecznych. Ocena ekologiczna powinna być zarządzana i monitorowana przez organ UE²⁴;
2. wzmocnienie norm środowiskowych dotyczących wywozu odpadów oraz bardziej rygorystycznych kontroli i sankcji w celu powstrzymania nielegalnego wywozu. UE powinna bardziej zachęcać państwa członkowskie do recyklingu własnych odpadów i wykorzystywania ich do produkcji energii²⁵;
3. wyznaczenie celu, jakim jest wyeliminowanie zanieczyszczających opakowań poprzez promowanie mniejszej ilości opakowań lub opakowań bardziej przyjaznych dla środowiska²⁶, nawiązywanie

²² Zob. zalecenie 3 ECP4, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

²³ Zob. zalecenie 11 ECP4, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

²⁴ Zob. zalecenie 13 ECP4, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

²⁵ Zob. zalecenie 15 ECP4, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

²⁶ Zob. zalecenie 16 ECP4, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

- partnerstw z krajami rozwijającymi się, wspieranie ich infrastruktury oraz zawieranie korzystnych dla obu stron umów handlowych, aby pomóc im w przechodzeniu na ekologiczne źródła energii²⁷;
4. nagradzanie krajów, które stosują wysokie standardy zrównoważonego rozwoju, poprzez oferowanie im dalszego dostępu do rynku UE dla ich zrównoważonych towarów i usług, jednostronnie za pośrednictwem ogólnego systemu preferencji taryfowych GSP Plus, dwustronnie – poprzez negocjowane umowy handlowe, wielostronnie – poprzez inicjatywy w ramach Światowej Organizacji Handlu.

21. Propozycja: Podejmowanie decyzji i spójność w Unii Europejskiej

CEL: Proponujemy, aby UE usprawniła proces podejmowania szybkich i skutecznych decyzji, zwłaszcza w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (WPZiB), aby mówić jednym głosem, pełnić rolę prawdziwie globalnego gracza i dawać pozytywny przykład na świecie, kształtując nowy sposób reagowania na wszelkie kryzysy, w szczególności poprzez:

Środki:

1. chodzi w szczególności o kwestie dotyczące WPZiB, które są obecnie rozstrzygane jednomyślnie – należałoby zwyczajowo rozstrzygać je większością kwalifikowaną²⁸.
2. oparcie współpracy w zakresie polityki bezpieczeństwa i obrony na niedawno zatwierdzonym Strategicznym Kompasie oraz wykorzystanie Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju²⁹;
3. umocnienie roli Wysokiego Przedstawiciela, aby zapewnić, by UE mówiła jednym głosem³⁰;
4. uzgodnienie silnej wizji i wspólnej strategii, aby umocnić jedność i zdolność Unii do podejmowania decyzji w sprawie przygotowania się do dalszego rozszerzenia³¹;
5. szybszą ratyfikację niedawno zawartych umów handlowych, bez pomijania etapu właściwej analizy i dyskusji.

22. Propozycja: Przejrzystość UE i jej stosunków z obywatelami

CEL: Proponujemy, aby UE – w szczególności w działaniach na szczeblu międzynarodowym, w tym w ramach negocjacji handlowych – była bardziej dostępna dla obywateli poprzez lepsze informowanie i edukowanie oraz zwiększenie ich udziału w unijnych działaniach, a także aby zwiększyła przejrzystość swoich działań, w szczególności poprzez:

Środki:

1. zacieśnienie relacji z obywatelami i instytucjami lokalnymi w celu zwiększenia przejrzystości, dotarcia do obywateli i lepszego przekazywania informacji oraz konsultowania się z nimi w sprawie konkretnych inicjatyw UE, także na szczeblu międzynarodowym³²;

²⁷ Zob. zalecenie 12 ECP4, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

²⁸ Zob. zalecenie 21 ECP4, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

²⁹ Zob. platforma cyfrowa, dalej rozwinięta w grupie roboczej.

³⁰ Zob. platforma cyfrowa, dalej rozwinięta w grupie roboczej.

³¹ Zob. zalecenie 26 ECP4, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

³² Zob. zalecenie 18 ECP4, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

2. większe zaangażowanie obywateli w politykę międzynarodową UE i wydarzenia, w których obywatele mogą brać bezpośredni udział, na wzór Konferencji w sprawie przyszłości Europy, na szczeblu krajowym, lokalnym i europejskim³³, a także z czynnym udziałem organizacji społeczeństwa obywatelskiego³⁴;
3. pełne poparcie wszystkich zainteresowanych stron dla obywateli, którzy decydują się zaangażować w organizację społeczeństwa obywatelskiego, tak jak miało to miejsce w przypadku COVID-19 i Ukrainy;
6. przeznaczenie specjalnego budżetu na opracowanie programów edukacyjnych dotyczących funkcjonowania UE i jej wartości; programy te można zaproponować zainteresowanym państwom członkowskim, tak aby mogły one włączyć je do krajowych programów nauczania (szkoły podstawowe, średnie i uniwersytety). Można by także zaproponować studentom, którzy chcieliby studiować w innym kraju europejskim w ramach programu Erasmus, specjalny kurs na temat UE i jej funkcjonowania. Studenci biorący udział w tym kursie mieliby pierwszeństwo przy przydzielaniu stypendiów programu Erasmus;
4. usprawnienie strategii medialnej poprzez zwiększenie jej widoczności w mediach społecznościowych i aktywne promowanie jej treści oraz zachęcanie do innowacji poprzez promowanie dostępnych europejskich mediów społecznościowych³⁵.

23. Propozycja: UE jako silny podmiot na arenie światowej w dziedzinie pokoju i bezpieczeństwa

CEL: Proponujemy, aby UE nadal działała na rzecz propagowania dialogu i gwarantowania pokoju i międzynarodowego porządku opartego na zasadach³⁶, umacniała multilateralizm, wykorzystwała potencjał długotrwałych inicjatyw pokojowych UE, które przyczyniły się do przyznania jej Nagrody Nobla w 2012 r., przy jednoczesnym zwiększeniu jej wspólnego bezpieczeństwa poprzez³⁷:

Środki:

1. wspólne siły zbrojne, które mają służyć głównie do samoobrony i zapobiegania wszelkim agresywnym działaniom wojskowym, zdolne do pomocy w sytuacjach kryzysowych, również podczas klęsk żywiołowych. Takie siły mogłyby być rozmieszczone poza granicami europejskimi w wyjątkowych okolicznościach, najlepiej na mocy mandatu prawnego Rady Bezpieczeństwa ONZ, a tym samym zgodnie z prawem międzynarodowym³⁸, tak aby nie konkurować z NATO ani nie powielać działań sojuszu; powinno się to odbywać z poszanowaniem różnych stosunków poszczególnych państw z NATO, na podstawie oceny stosunków UE z sojuszem w kontekście debaty o strategicznej autonomii Unii;
2. odgrywanie wiodącej roli w budowaniu światowego porządku i bezpieczeństwa po wojnie w Ukrainie, na podstawie przyjętego niedawno Kompas Strategicznego UE;

³³ Zob. zalecenie 19 ECP4, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

³⁴ Zob. zalecenie 19 ECP4, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

³⁵ Zob. zalecenie 25 ECP4.

³⁶ Z debat w grupie roboczej i na posiedzeniu plenarnym

³⁷ Zob. zmiana 2. francuskiego krajowego panelu obywatelskiego/wydarzeń.

³⁸ Zob. zalecenie 20 ECP4 i włoskiego KPK, klaster 2, zalecenie 7, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

3. ochronę badań strategicznych i jej zdolności w sektorach priorytetowych, takich jak sektor kosmiczny, cyberbezpieczeństwo, sektor medyczny i środowisko³⁹;
4. zwiększenie zdolności podejmowania działania niezbędnego, by zapewnić skuteczność klauzuli o wzajemnej pomocy zawartej w art. 42 ust. 7 Traktatu o Unii Europejskiej, która gwarantuje każdemu państwu członkowskiemu zaatakowanemu przez państwo trzecie odpowiednią ochronę ze strony UE;
5. rozważenie sposobów zwalczania dezinformacji i propagandy w obiektywny i faktyczny sposób.

24. Propozycja: UE jako silny podmiot na arenie światowej w zakresie nawiązywania stosunków

CEL: Proponujemy, aby w stosunkach z państwami trzecimi UE:

Środki:

1. w większym stopniu wykorzystywała swoje łączne znaczenie polityczne i gospodarcze jako całość, mówiła jednym głosem i podejmowała spójne działania, tak aby zapobiec sytuacjom, w których poszczególne państwa członkowskie prowadziłyby do wewnętrznych podziałów w Unii wskutek nieadekwatnych reakcji dwustronnych⁴⁰;
2. zwiększyła swą zdolność do nakładania sankcji na państwa, rządy, podmioty, grupy lub organizacje, a także na osoby, które nie przestrzegają jej podstawowych zasad, porozumień i przepisów, a także aby zapewniła szybkie wdrożenie i egzekwowanie sankcji już obowiązujących. Sankcje wobec państw trzecich powinny być proporcjonalne do działań, które były podstawą ich nałożenia. Ponadto sankcje powinny być skuteczne i stosowane w odpowiednim czasie⁴¹;
3. promowała zrównoważony handel oparty na zasadach oraz stworzyła równocześnie nowe możliwości handlowe i inwestycyjne dla europejskich przedsiębiorstw. Z jednej strony dwustronne umowy handlowe i inwestycyjne mają kluczowe znaczenie dla promowania europejskiej konkurencyjności, z drugiej jednak potrzebne są normy i przepisy, aby zapewnić równe warunki działania. UE musi pozostać aktywnym i wiarygodnym partnerem dzięki negocjowaniu, zawieraniu i wdrażaniu umów handlowych, które wyznaczają również wysokie standardy zrównoważonego rozwoju;
4. zawierała ważne międzynarodowe umowy o współpracy raczej łącznie – jako Unia, a nie jako poszczególne państwa⁴²;
5. zreformowała politykę handlową i inwestycyjną, by ożywić globalny multilateralizm, z myślą o stworzeniu godnych miejsc pracy i zapewnieniu ochrony podstawowych praw człowieka, w tym praw pracowniczych i związkowych; ochronie środowiska i różnorodności biologicznej oraz przestrzeganiu porozumienia klimatycznego z Paryża; zapewnieniu wysokiej jakości usług publicznych; oraz umocnieniu europejskiej bazy przemysłowej. UE powinna przyczynić się do ożywienia globalnego multilateralizmu poprzez głęboką reformę opartą na demokracji i pokoju, solidarności i poszanowaniu praw człowieka, praw socjalnych i środowiskowych oraz na większej roli MOP;

³⁹ Zob. zmiana 2 francuskiego krajowego panelu obywatelskiego.

⁴⁰ Zob. zalecenie 24 ECP4 i włoskiego KPK, klaster 2, zalecenie 7, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

⁴¹ Zob. zalecenie 22 ECP4, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

⁴² Zob. zalecenie 1 nt. „UE w świecie” niderlandzkiego krajowego panelu obywatelskiego, dalej rozwinięte w grupie roboczej.

6. włączyła do umów o współpracy i inwestycjach z państwami trzecimi walkę z handlem ludźmi i nielegalną imigracją oraz współpracę w odniesieniu do wszelkich odpowiednich repatriacji;
7. nawiązała partnerstwa z krajami rozwijającymi się, wspierała ich infrastrukturę oraz zawierała korzystne dla obu stron umowy handlowe, aby pomóc tym państwom w przechodzeniu na ekologiczne źródła energii⁴³;
8. opracowała skuteczniejszą i bardziej jednolitą politykę wobec reżimów autokratycznych i hybrydowych, a także rozwijała partnerstwa z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego w takich krajach;
9. zwiększyła zasoby unijnych misji obserwacji wyborów;
10. oferowała wiarygodną perspektywę przystąpienia krajom kandydującym i potencjalnym krajom kandydującym w celu umocnienia pokoju i stabilności w Europie oraz zapewnienia dobrobytu milionom Europejczyków⁴⁴.

UWAGA: Kilku członków grupy roboczej uważało, że propozycjami takimi jak „Zmniejszenie zależności energetycznej UE od podmiotów zagranicznych”, a zwłaszcza „Przejrzystość UE i jej stosunki z obywatelami”, powinny się zajmować inne grupy robocze. Niektórzy członkowie chcieli zwrócić uwagę na inne rozwiązania dotyczące jednomyślności w Radzie, poza głosowaniem większością kwalifikowaną, takie jak zmienna geometria, klauzule opt-out i wzmocniona współpraca. Niektórzy członkowie grupy roboczej opowiedzieli się za stosowaniem terminu „zrównoważony” zamiast „etyczny” we wniosku „Określenie norm dotyczących stosunków handlowych i inwestycyjnych w UE i poza nią”. Nie było zgodności co do tego, czy przystąpienie nowych państw członkowskich powinno nadal wymagać jednomyślnej zgody wszystkich dotychczasowych państw członkowskich. Co do tego, w jakim stopniu powinny istnieć wspólne siły zbrojne, wyrażono szereg różnych poglądów. Dwóch członków wspomniało o perspektywie jedności Irlandii, jeżeli Irlandia Północna zagłosuje za tym zgodnie z postanowieniami porozumienia wielkopiątkowego, oraz o tym, że UE musi być gotowa na taką ewentualność.

⁴³ Zob. platforma cyfrowa, dalej rozwinięta w grupie roboczej.

⁴⁴ Zob. platforma cyfrowa, dalej rozwinięta w grupie roboczej.

„Warto ci i prawa, praworz dno ,bezpiecze stwo”

25. Propozycja: Praworzadnośc, wartosci demokratyczne i tozsamosc europejska⁴⁵

Cel: Systematyczne przestrzeganie praworzadności we wszystkich państwach członkowskich, w szczególności poprzez:

Środki:

1. Zapewnienie, by wartości i zasady zapisane w traktatach UE i w Karcie praw podstawowych UE stanowiły niepodlegające dyskusji, nieodwracalne i nieodzowne warunki członkostwa w UE i przystąpienia do UE. Wartości UE muszą być także w pełni przestrzegane we wszystkich państwach członkowskich, tak aby mogły one – dzięki dyplomacji i dialogowi – pełnić funkcję międzynarodowego standardu i być biegunem przyciągania. Rozszerzenie UE nie powinno podważać dorobku prawnego UE, jeśli chodzi o podstawowe wartości i prawa obywateli⁴⁶.
2. Przybliżenie obywatelom UE wartości europejskich, zwłaszcza dzięki bardziej interaktywnemu i bezpośredniemu zaangażowaniu. W tym celu należy wzmocnić obywatelstwo europejskie, na przykład za pomocą statutu obywatelstwa europejskiego zapewniającego prawa i wolności specyficzne dla obywateli, a także statutu europejskich stowarzyszeń transgranicznych i organizacji niekomercyjnych. Wartości europejskie powinny być również promowane za pomocą pakietu aktywizującego zapewniającego obywatelom materiały dydaktyczne i informacyjne. Ponadto należy rozwijać europejską sferę publiczną, w tym media audiowizualne i internetowe, za pomocą dalszych inwestycji unijnych, należy udoskonalić istniejące unijne centra medialne oraz dalej wspierać ponad 500 lokalnych europejskich biur kontaktowych.⁴⁷
3. Należy sprawić, aby Karta praw podstawowych Unii Europejskiej była powszechnie stosowana i egzekwowalna. Ponadto należy organizować coroczne konferencje na temat praworzadności (w następstwie sprawozdania Komisji na temat praworzadności) z udziałem delegacji ze wszystkich państw członkowskich, w których skład wchodziłoby losowo wybrani obywatele z różnych środowisk, urzędnicy służby cywilnej, parlamentarzyści, władze lokalne, partnerzy społeczni i społeczeństwo obywatelskie. Należy również w dalszym ciągu wspierać organizacje, w tym społeczeństwo obywatelskie, które promują praworzadność w terenie⁴⁸.
4. Skuteczne stosowanie i ocena zakresu rozporządzenia w sprawie warunkowości i innych instrumentów dotyczących praworzadności oraz rozważenie rozszerzenia na nowe obszary, niezależnie od ich znaczenia dla budżetu UE. Należy rozważyć wszelkie niezbędne środki prawne, w tym zmiany traktatu, w celu karania naruszeń praworzadności⁴⁹.
5. Wspieranie programów edukacyjnych i medialnych, które czynią wartości UE częścią procesu integracji migrantów i zachęcają do interakcji między migrantami a obywatelami UE, aby doprowadzić

⁴⁵ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się wniosek: drugi europejski panel obywatelski (EPO 2): nr 10, 11, 14, 30; belgijski krajowy panel obywatelski (KPO): nr 1.3.1, 1.4.2, 1.4.3; niemiecki KPO: nr 5.1, 5.2; niderlandzki KPO: nr 1.2.

⁴⁶ Zalecenie EPO 14 nr 2. Zalecenia belgijskiego KPO nr 1.3.1., 1.4.2, 1.4.3. Zalecenie niderlandzkiego KPO nr 1.2.

⁴⁷ Zalecenie EPO 2 nr 11. Zalecenia niemieckiego KPO nr 5.1, 5.2. Debata grupy roboczej.

⁴⁸ Zalecenie EPO 11 nr 2. Debata grupy roboczej. Debata plenarna.

⁴⁹ Zalecenie EPO 10 nr 2.

do udanej integracji migrantów w społeczeństwach UE i obudzić wśród obywateli UE świadomość problemów związanych z migracją⁵⁰.

26. [Propozycja: Ochrona danych](#)⁵¹

Cel: Zagwarantować bardziej ochronną i zorientowaną na obywateli politykę przetwarzania danych, w szczególności poprzez:

Środki:

1. Pełne wdrożenie obowiązujących przepisów dotyczących ochrony danych i przegląd tych przepisów, aby przeanalizować, w razie potrzeby, ustanowienie silniejszych mechanizmów egzekwowania dla podmiotów przetwarzających dane osobowe, obecnie podlegających kompetencjom niezależnych krajowych organów ochrony danych, z poszanowaniem zasady pomocniczości. Takie podmioty powinny być karane surowiej niż przewidziano w obecnym trybie wykonywania rozporządzenia, proporcjonalnie do ich rocznego obrotu (do 4%) i ewentualnie w drodze zakazu prowadzenia działalności, oraz powinny podlegać corocznemu niezależnemu audytowi^{52 53}.
2. Zwiększenie skuteczności zasady ochrony prywatności już w fazie projektowania oraz domyślnej ochrony prywatności, np. w drodze oceny i wprowadzenia łatwo zrozumiałych, zwięzłych i przyjaznych dla użytkownika zharmonizowanych formularzy zgody na przetwarzanie danych, które wyraźnie wskazują, co jest konieczne, a co nie. Użytkownicy muszą mieć możliwość wyrażenia lub wycofania zgody na przetwarzanie danych w sposób łatwy, szybki i trwały.^{54 55}
3. Ocena i wprowadzenie, o ile możliwe w unijnym RODO, jaśniejszych i zapewniających lepszą ochronę przepisów dotyczących przetwarzania danych małoletnich, w tym poprzez utworzenie specjalnej kategorii szczególnie chronionych danych małoletnich i ujednoczenie w państwach członkowskich minimalnego wieku wyrażania zgody. Chociaż wdrażanie przepisów dotyczących prywatności i podnoszenie świadomości powinny w przeważającej mierze pozostać w gestii państw członkowskich, m.in. w wyniku większych inwestycji i dodatkowych zasobów na poziomie krajowym, UE również powinna odgrywać większą rolę, np. poprzez tworzenie kompetencji UE w zakresie edukacji obywatelskiej w dziedzinie ochrony danych⁵⁶.
4. Lepsze egzekwowanie kryteriów kwalifikowalności dotyczących europejskich i krajowych organów ochrony danych, jeśli chodzi o kwalifikacje i odpowiedniość, aby zapewnić najwyższy poziom niezależności ich członków^{57 58}.

⁵⁰ Zalecenie EPO 30 nr 2.

⁵¹ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się propozycja: EPO 2: nr 7, 8, 9; niderlandzki KPO: nr 1.3, 4.3.

⁵² Zalecenie EPO 7 nr 2. Debata grupy roboczej.

⁵³ Kwestia omawiana również przez grupę roboczą ds. transformacji cyfrowej.

⁵⁴ Zalecenie EPO 9 nr 2.

⁵⁵ Kwestia omawiana również przez grupę roboczą ds. transformacji cyfrowej.

⁵⁶ Zalecenie EPO 8 nr 2. Zalecenia holenderskiego KPO nr 1.3, 4.3.

⁵⁷ Zalecenia EPO 2 nr 7, 8.

⁵⁸ Kwestia omawiana również przez grupę roboczą ds. transformacji cyfrowej.

[27. Propozycja: Media, fałszywe informacje, dezinformacja, weryfikacja faktów, cyberbezpieczeństwo⁵⁹](#)

Cel: Zwalczanie dezinformacji poprzez dalsze promowanie niezależności i pluralizmu mediów, a także umiejętności korzystania z mediów, w szczególności poprzez:

Środki:

1. Wprowadzenie przepisów mających zapobiegać zagrożeniom dla niezależności mediów za pomocą ogólnounijnych minimalnych standardów, obejmujących przegląd modelu biznesowego mediów, aby zapewnić integralność i niezależność unijnego rynku mediów⁶⁰.
2. Ścisłe egzekwowanie reguł konkurencji UE w sektorze mediów, aby zapobiegać powstawaniu dużych monopoli medialnych oraz zapewnić pluralizm mediów i ich niezależność od niewłaściwych wpływów politycznych, korporacyjnych lub zagranicznych. Należy również promować wysokiej jakości dziennikarstwo o ugruntowanych wysokich standardach etycznych i samoregulacyjnych⁶¹.
3. Ustanowienie organu UE odpowiedzialnego za przeciwdziałanie ukierunkowanej dezinformacji i ingerencji i zwalczanie tych zjawisk, poprawa orientacji sytuacyjnej oraz wzmocnienie organizacji zajmujących się weryfikacją faktów, a także niezależnych mediów. Należy również dalej wspierać i aktywniej promować gorące linie i strony internetowe, takie jak Europe Direct, gdzie obywatele i media krajowe mogą zwracać się o zweryfikowane informacje na temat polityki europejskiej i strategii europejskich i otrzymywać takie informacje.^{62 63}
4. Propagowanie umiejętności korzystania z mediów i świadomości obywateli na temat dezinformacji i niezamierzonego rozpowszechniania fałszywych informacji, w tym poprzez obowiązkowe kursy w szkole. Należy również zachęcać państwa członkowskie, aby przeznaczały na ten cel odpowiednie zasoby ludzkie i finansowe.⁶⁴
5. W oparciu o dotychczasowe inicjatywy, takie jak kodeks postępowania w zakresie zwalczania dezinformacji i Europejskie Obserwatorium Mediów Cyfrowych (EDMO), zobowiązanie platform internetowych do wydawania jasnych oświadczeń na temat algorytmów, z których korzystają (i pozostawianie użytkownikom decyzji, czy wyrażają zgodę na poddanie się im), oraz zagrożeń związanych z dezinformacją, na które narażeni są użytkownicy, i jednocześnie zagwarantowanie prawa do wolności słowa, zgodnej z przepisami, i prawa do prywatności^{65 66}.

⁵⁹ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się wniosek: EPO 2: nr 5, 12, 13, 17, 28; belgijski KPO: 1.5.1, od 2.1.1 do 2.4.3; niderlandzki KPO: nr 3.1.

⁶⁰ Zalecenie EPO2 nr 5. Zalecenie belgijskiego KPO nr 2.1.1. Zalecenie niderlandzkiego KPO nr 3.1.

⁶¹ Zalecenie EPO 12 nr 2. Zalecenie belgijskiego KPO nr 2.1.4.

⁶² Zalecenia EPO 2 nr 17 i 28. Zalecenia belgijskiego KPO nr 1.5.1, 2.1.3, 2.2.1., 2.2.2.

⁶³ Kwestia omawiana również przez grupę roboczą ds. transformacji cyfrowej.

⁶⁴ Zalecenia EPO 2 nr 5 i 28. Zalecenia belgijskiego KPO nr 2.3.2, 2.3.3.

⁶⁵ Zalecenie EPO 2 nr 28. Zalecenia belgijskiego KPO nr 2.3.1., 2.4.1., 2.4.2.

⁶⁶ Kwestia omawiana również przez grupę roboczą ds. transformacji cyfrowej.

[28. Propozycja: Media, fałszywe informacje, dezinformacja, weryfikacja faktów, cyberbezpieczeństwo \(bis\)](#)

Cel: Wzmocnienie roli UE w przeciwdziałaniu zagrożeniom dla cyberbezpieczeństwa, w szczególności poprzez:

Środki:

1. Wzmocnienie Agencji UE ds. Cyberbezpieczeństwa (ENISA) w celu dalszej ochrony osób fizycznych, organizacji i instytucji przed naruszeniami cyberbezpieczeństwa i wykorzystywaniem sztucznej inteligencji do celów przestępczych. Jednocześnie należy gwarantować prywatność danych i ochronę danych osobowych.^{67 68}
2. Wzmocnienie koordynacji krajowych organów ds. cyberbezpieczeństwa i podjęcie dodatkowych wysiłków, aby zapewnić prawidłowe wdrażanie przepisów unijnych na szczeblu krajowym⁶⁹⁷⁰.

[29. Propozycja: Przeciwdziałanie dyskryminacji, równość i jakość życia⁷¹](#)

Cel: Podjęcie działań mających na celu harmonizację warunków życia w całej UE i poprawę społeczno-gospodarczej jakości życia obywateli UE, w szczególności poprzez:

Środki:

1. Opracowanie, w porozumieniu z ekspertami i partnerami społecznymi, przejrzystych wskaźników jakości życia, w tym kryteriów gospodarczych, społecznych i dotyczących praworządności, w celu ustalenia jasnego i realistycznego harmonogramu podnoszenia standardów społecznych i osiągnięcia wspólnej struktury społeczno-gospodarczej UE, m.in. poprzez wdrożenie Europejskiego filaru praw socjalnych. Należy je włączyć do ram zarządzania gospodarczego i procesu europejskiego semestru^{72 73}.
2. Zwiększenie i ułatwienie bezpośrednich inwestycji publicznych w edukację, zdrowie, mieszkalnictwo, infrastrukturę fizyczną oraz opiekę nad osobami starszymi i osobami z niepełnosprawnością. Celem dodatkowych inwestycji powinno być również zagwarantowanie obywatelom odpowiedniej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym. Takie inwestycje należy realizować w sposób w pełni przejrzysty, umożliwiając śledzenie całego procesu⁷⁴.
3. Sprzyjanie opodatkowaniu dużych przedsiębiorstw, przeciwdziałanie korzystaniu z rajów podatkowych i ich eliminowanie w UE, co pozwoliłoby zwiększyć inwestycje publiczne w obszarach priorytetowych, takich jak edukacja (praktyki, Erasmus) i badania naukowe. Ogólnounijna walka z

⁶⁷ Zalecenie EPO 2 nr 13.

⁶⁸ Kwestia omawiana również przez grupę roboczą ds. transformacji cyfrowej.

⁶⁹ Zalecenie EPO 2 nr 13.

⁷⁰ Kwestia omawiana również przez grupę roboczą ds. transformacji cyfrowej.

⁷¹ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się wniosek: EPO 2: nr 1, 2, 21, 22, 23; niderlandzki KPO: nr 1.1.

⁷² Zalecenie EPO 2 nr 22. Debata grupy roboczej.

⁷³ Kwestia omawiana również przez grupę roboczą ds. silniejszej gospodarki, sprawiedliwości społecznej i zatrudnienia.

⁷⁴ Zalecenie EPO 2 nr 21. Zalecenie holenderskiego KPO nr 1.1.

uchylaniem się od opodatkowania powinna też być jednym ze sposobów pozyskiwania funduszy na inicjatywy finansowane ze środków publicznych^{75 76}.

4. Opracowanie ogólnounijnych kryteriów dotyczących przeciwdziałania dyskryminacji na rynku pracy oraz tworzenie zachęt do zatrudniania przez prywatne przedsiębiorstwa osób, które są zwykle najbardziej dyskryminowane (np. młodzieży, osób starszych, kobiet, mniejszości), m.in. w formie dotacji i w drugim etapie – tymczasowych parytetów. Partnerzy społeczni powinni być w to ściśle zaangażowani. Ponadto prawo powinno uniemożliwiać dyskryminację poza rynkiem pracy, a także należy promować równość⁷⁷.
5. Zadbanie o to, by powstawały przystępne cenowo przedszkola, i ułatwienie tworzenia takich przedszkoli, zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym, oraz zapewnienie darmowej opieki nad dziećmi osobom potrzebującym takiej usługi⁷⁸.

30. Propozycja: Prawa zwierząt, rolnictwo⁷⁹

Cel: Podjęcie zdecydowanych działań w celu propagowania i zagwarantowania bardziej ekologicznego i ukierunkowanego na klimat rolnictwa, w szczególności poprzez:

Środki:

1. Ustanowienie szczegółowych, wymiernych i określonych w czasie minimalnych kryteriów ochrony zwierząt gospodarskich, aby zapewnić wyższe standardy dobrostanu zwierząt równoległe z wprowadzaniem celów zrównoważonego rozwoju oraz w oparciu o podejście bazujące na zintegrowanym systemie żywnościowym^{80 81}.
2. Wprowadzenie kar finansowych za negatywne efekty zewnętrzne działalności rolniczej (np. emisje gazów cieplarnianych, stosowanie pestycydów, nadmierne zużycie wody, transport na duże odległości itp.) w oparciu o ich wpływ na środowisko. Na tej podstawie należy również kalibrować towary rolne przywożone do UE, w tym za pomocą ceł, co służyłoby wyeliminowaniu wszelkiej przewagi konkurencyjnej wynikającej z niższych norm środowiskowych⁸².
3. Zmniejszenie dotacji na masową produkcję rolną, w przypadku gdy nie sprzyja ona zrównoważonej transformacji, i przekierowanie środków na wsparcie zrównoważonego środowiskowo rolnictwa, przy jednoczesnym zapewnieniu przystępnych cenowo produktów spożywczych^{83 84}.

⁷⁵ Zalecenie EPO 2 nr 23.

⁷⁶ Kwestia omawiana również przez grupę roboczą ds. silniejszej gospodarki, sprawiedliwości społecznej i zatrudnienia.

⁷⁷ Zalecenie EPO 2 nr 1. Debata grupy roboczej.

⁷⁸ Zalecenie EPO 2 nr 2. Debata grupy roboczej.

⁷⁹ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się wniosek: EPO 2: nr 3, 4, 6.

⁸⁰ Zalecenie EPO 2 nr 3.

⁸¹ Kwestia omawiana również przez grupę roboczą ds. zmiany klimatu i środowiska.

⁸² Zalecenie EPO 2 nr 4.

⁸³ Zalecenie EPO 2 nr 6.

⁸⁴ Kwestia omawiana również przez grupę roboczą ds. zmiany klimatu i środowiska.

„Transformacja cyfrowa”

Europa musi stać się światowym liderem i podmiotem wyznaczającym standardy w transformacji cyfrowej, a także znaleźć europejski sposób na zbudowanie etycznego, skoncentrowanego na człowieku, przejrzystego i bezpiecznego społeczeństwa cyfrowego. Europa musi zastosować ambitne podejście i w pełni wykorzystać możliwości oferowane przez transformację cyfrową, jednocześnie stawiając czoła związanym z nią zagrożeniom i wyzwaniom. Cyfryzacja ma wpływ na wszystkie dziedziny naszego społeczeństwa, dlatego należy poświęcić jej należną uwagę. W tym kontekście odniesiono się do Europejskiej deklaracji praw i zasad cyfrowych w cyfrowej dekadzie i przedstawiono sugestie dotyczące rozważenia ewentualnej przyszłej karty praw cyfrowych.

Rosyjska agresja na Ukrainę jedynie wzmocniła wiele kwestii poruszonych we wnioskach, takich jak potrzeba suwerenności cyfrowej, większy nacisk na cyberobronę i ochrona przed dezinformacją. Pokazała również, że konflikty powodują obecnie konsekwencje w sferze cyfrowej, co rodzi nowe problemy, takie jak długoterminowe konsekwencje przejścia danych osobowych oraz ich nielegalnego wykorzystywania w przyszłości.

31. [Propozycja: Dostęp do infrastruktury cyfrowej](#)⁸⁵

Cel: Równy dostęp do internetu jest podstawowym prawem każdego obywatela europejskiego. Proponujemy, aby każdy Europejczyk miał w praktyce dostęp do internetu i usług cyfrowych oraz aby wzmocnić suwerenność infrastruktury cyfrowej UE poprzez:

Środki:

1. Inwestowanie w wysokiej jakości innowacyjną europejską infrastrukturę cyfrową (w tym 5G i 6G wdrażane w Europie). (zalecenie EPO1 nr 40 i 47, KPO Niderlandy 1)
2. Zapewnienie szybkiego, przystępnego cenowo, bezpiecznego i stabilnego dostępu do internetu w całej UE, w tym w roamingu, przy czym priorytetem jest zapewnienie dostępu do internetu do „białych stref/stref martwych”, obszarów wiejskich oraz regionów oddalonych i peryferyjnych w celu rozwiązania problemu przepaści cyfrowej między państwami członkowskimi i wewnątrz nich, a także zagwarantowania, że nikt nie zostanie pozostawiony w tyle. (zalecenie EPO1 nr 17 i 47, KPO Niderlandy 1)
3. Promowanie rozmieszczenia infrastruktury cyfrowej i elektrycznej w przestrzeni publicznej i prywatnej w celu umożliwienia korzystania z pojazdów elektrycznych i autonomicznych. (debata grupy roboczej)⁸⁶
4. Podjęcie działań w celu zapewnienia uczciwej i otwartej konkurencji oraz zapobiegania monopolom, uzależnieniu od jednego dostawcy, koncentracji danych i zależności od krajów trzecich w odniesieniu do infrastruktury i usług, poprawa funkcjonowania rynków z perspektywy konsumentów. (zalecenie EPO1 nr 17)

⁸⁵ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się propozycja: Europejski panel obywatelski 1 (EPO1): nr 17, 40, 47; Krajowe panele obywatelskie (KPO) Niderlandy 1

⁸⁶ Zob. link do zaleceń EPO3, zalecenie 38 w odniesieniu do infrastruktury pojazdów elektrycznych.

5. Priorytetowe traktowanie dzieci, rodzin, starszych ludzi oraz grup szczególnie wrażliwych w dostępie do internetu i sprzętu komputerowego, w szczególności pod względem dostępu do edukacji, usług publicznych i opieki zdrowotnej. (zalecenie EPO1 nr 17 i debata grupy roboczej)
6. Poprawa cyfrowego dostępu do podstawowych usług publicznych i prywatnych oraz ich dostępności dla obywateli i przedsiębiorstw, na przykład w odniesieniu do procedur administracyjnych, oraz zapewnienie powszechnego dostępu do tych usług i odnośnego wsparcia, np. za pośrednictwem działów pomocy technicznej. (debata grupy roboczej, wielojęzyczna platforma cyfrowa)
7. Harmonizacja wysokiej jakości norm cyfrowych i poprawa bezpiecznej mobilności danych w celu ułatwienia interoperacyjności transgranicznej. (debata grupy roboczej, wielojęzyczna platforma cyfrowa)
8. Uwzględnienie wpływu infrastruktury cyfrowej i cyfryzacji na środowisko, tak aby transformacja cyfrowa stała się zrównoważona i dążyła do stworzenia ekologicznego społeczeństwa cyfrowego. (debata grupy roboczej, wielojęzyczna platforma cyfrowa)

32. [Propozycja: Umiejętności cyfrowe, które wzmacniają pozycję obywateli](#)⁸⁷

Cel: Proponujemy, aby UE zadbała o to, by wszyscy europejscy obywatele mogli czerpać korzyści z cyfryzacji, wzmacniając ich pozycję dzięki niezbędnym umiejętnościom i możliwościom cyfrowym poprzez:

Środki:

1. Zapewnienie dostępu do formalnych i nieformalnych umiejętności cyfrowych oraz szkoleń i kształcenia w zakresie umiejętności cyfrowych, w tym w programach nauczania, na wszystkich etapach życia poprzez wykorzystanie istniejących inicjatyw na szczeblu europejskim, ze szczególnym naciskiem na włączenie grup szczególnie wrażliwych i osób starszych, podnoszenie umiejętności cyfrowych dzieci w sposób odpowiadający im zdrowemu rozwojowi oraz zwalczanie nierówności cyfrowych, w tym przepaści cyfrowej między kobietami a mężczyznami. (zalecenie EPO1 nr 8, KPO Włochy 5.2 i debata grupy roboczej)
2. Zapewnienie zdrowego korzystania z internetu poprzez zachęcanie państw członkowskich do wdrażania szkoleń w zakresie umiejętności cyfrowych dla wszystkich grup wiekowych za pomocą standardowych programów i podstaw nauczania określonych na szczeblu europejskim, dotyczących np. zagrożeń i możliwości związanych z internetem, praw użytkowników w internecie i etykiety w sieci. (zalecenie EPO1 nr 47 i debata grupy roboczej)
3. Podjęcie wszelkich niezbędnych środków w celu zapewnienia, aby cyfryzacja społeczeństwa nie wykluczała osób starszych oraz aby technologia była dla nich dostępna poprzez wspieranie programów i inicjatyw, na przykład w formie zajęć dostosowanych do ich potrzeb. Jednocześnie należy zapewnić możliwość osobistego dostępu do podstawowych usług metodami niecyfrowymi. (zalecenie EPO1 nr 34 i 47)
4. Wprowadzenie certyfikacji UE w zakresie umiejętności cyfrowych w szkołach w celu przygotowania młodych ludzi do przyszłego rynku pracy. (zalecenie EPO1 nr 8)

⁸⁷ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się propozycja: Europejski panel obywatelski 1 (EPO1): 8, 34, 47, krajowe panele obywatelskie (KPO) Włochy 5.2

5. Opracowanie inicjatyw szkoleniowych skoordynowanych na szczeblu UE w celu przekwalifikowania i podnoszenia kwalifikacji pracowników, aby utrzymać konkurencyjność na rynku pracy, również przy szczególnym uwzględnieniu kompetencji i umiejętności wymaganych w małych i średnich przedsiębiorstwach, a także w celu wyszkolenia ekspertów w dziedzinie cyfryzacji. (zalecenie EPO1 nr 8 i debata grupy roboczej)
6. Podnoszenie świadomości na temat istniejących platform cyfrowych, które łączą ludzi z pracodawcami i pomagają w znalezieniu pracy w UE, takich jak EURES. (zalecenie EPO1 nr 8)
7. Zwiększenie inwestycji i wysiłków na rzecz pobudzenia cyfryzacji edukacji, w tym szkolnictwa wyższego. (debata grupy roboczej, wielojęzyczna platforma cyfrowa)

33. Propozycja: Bezpieczne i godne zaufania społeczeństwo cyfrowe – cyberbezpieczeństwo i dezinformacja⁸⁸

Cel: Proponujemy, aby w celu zapewnienia bezpiecznego, odpornego i godnego zaufania społeczeństwa cyfrowego UE zapewniła skuteczne i szybkie wdrożenie istniejących przepisów i miała większe uprawnienia do zwiększania cyberbezpieczeństwa, radzenia sobie z nielegalnymi treściami i cyberprzestępczością, zwalczania cyberzagrożeń ze strony podmiotów niepaństwowych i państw autorytarnych i odzyskiwania równowagi oraz przeciwdziałania dezinformacji poprzez:

Środki:

1. Wzmocnienie zdolności Europolu / Europejskiego Centrum ds. Walki z Cyberprzestępczością pod względem zasobów finansowych i ludzkich, umożliwiające bardziej proaktywne podejście do zwalczania cyberprzestępczości i budowanie wspólnych europejskich zdolności do cyberobrony przed atakami wielkoskalowymi, w tym przez lepszą współpracę. (zalecenie EPO1 nr 39, KPO Litwa 2.6, Niderlandy 1 i debata grupy roboczej)
2. Podjęcie niezbędnych środków w celu przygotowania się na wszelkie ataki i przerwy w dostawie energii na dużą skalę oraz w celu szybkiej odbudowy po nich, na przykład poprzez zapewnienie odpornej infrastruktury i alternatywnych kanałów komunikacji. (debata grupy roboczej)
3. Zapewnienie podobnych sankcji oraz szybkie i skuteczne egzekwowanie przepisów w państwach członkowskich w przypadku cyberprzestępczości poprzez lepszą koordynację lokalnych, regionalnych i krajowych centrów cyberbezpieczeństwa i władz. (zalecenie EPO1 nr 39)
4. Zwiększanie umiejętności cyfrowych i rozwój krytycznego myślenia jako sposób zwalczania dezinformacji, zagrożeń internetowych i mowy nienawiści, a także zwodniczych interfejsów i cen preferencyjnych. (debata grupy roboczej)
5. Przeciwdziałanie dezinformacji za pomocą prawodawstwa i wytycznych dla platform internetowych i przedsiębiorstw zajmujących się mediami społecznościowymi w celu zmniejszenia podatności na dezinformację i wdrożenia środków przejrzystości, w tym np. algorytmów opartych na sztucznej inteligencji, które mogą podkreślać wiarygodność informacji w mediach społecznościowych i nowych mediach, zapewniając użytkownikowi źródła informacji zweryfikowanych pod kątem faktów. Przy

⁸⁸ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się propozycja: Europejski panel obywatelski 1 (EPO1): 39, 46, krajowe panele obywatelskie (KPO) Litwa 2.6, Niderlandy 1

stosowaniu algorytmów ostateczną kontrolę nad procesami decyzyjnymi powinni sprawować ludzie. (zalecenie EPO1 nr 46 i debata grupy roboczej)

6. Wspieranie platform cyfrowych, które zapewniają pluralizm mediów oraz zasoby i podejmują inicjatywy w celu oceny wiarygodności i bezstronności informacji z tradycyjnych mediów (np. telewizji, prasy drukowanej, radia) i innych mediów przy pełnym poszanowaniu zasady wolności mediów, a także dostarczają obywatelom informacji na temat jakości wiadomości. (zalecenie EPO1 nr 46)

34. [Propozycja: Bezpieczne i godne zaufania społeczeństwo cyfrowe – ochrona danych](#)⁸⁹

Cel: Promujemy suwerenność danych osób, większą świadomość oraz skuteczniejsze wdrażanie i przestrzeganie obowiązujących przepisów o ochronie danych (RODO) w celu zwiększenia osobistej kontroli nad własnymi danymi oraz ograniczenia niewłaściwego wykorzystywania danych poprzez:

Środki:

1. Lepsze wyjaśnienie przepisów o ochronie danych (RODO), zwiększenie przejrzystości i poprawa komunikacji poprzez opracowanie wytycznych dotyczących tekstów świadomej zgody, posługujących się prostym i jasnym językiem zrozumiałym dla wszystkich, w tym bardziej wizualnych sposobów udzielania zgody na wykorzystywanie danych, wraz z kampanią informacyjną i zapewnieniem potrzebnych umiejętności osobom przetwarzającym dane oraz doradztwa osobom potrzebującym pomocy. (zalecenie EPO1 nr 42, 45 i KPO Niderlandy 2)
2. Zapewnienie stosowania obowiązującego zakazu domyślnej zgody na ponowne wykorzystywanie lub odsprzedaż danych. (zalecenie EPO1 nr 42)
3. Zapewnienie terminowej realizacji żądań użytkowników dotyczących trwałego usuwania danych. (zalecenie EPO1 nr 42)
4. Udzielanie użytkownikom możliwie jasnych i zwięzłych informacji na temat tego, w jaki sposób i przez kogo dane będą wykorzystywane. (zalecenie EPO1 nr 42)
5. Zapewnienie przestrzegania europejskich przepisów o ochronie danych przez przedsiębiorstwa spoza Europy. (zalecenie EPO1 nr 42 i 43)
6. Zachęcanie do wprowadzenia systemu certyfikacji na szczeblu UE, który odzwierciedla zgodność z RODO w dostępny, jasny i prosty sposób, jest widoczny na stronach i platformach internetowych oraz powinien być wydawany przez niezależną jednostkę certyfikującą na szczeblu europejskim. Nie powinno to powodować nieproporcjonalnych obciążeń dla małych i średnich przedsiębiorstw. (zalecenie EPO1 nr 44 i debata grupy roboczej)
7. Zadbanie o to, by obywatele otrzymali skuteczną i szybką pomoc podczas problemów związanych z wyłączeniami lub wycofaniem zgody. W tym celu należy lepiej zdefiniować zachowanie inwazyjne oraz opracować na szczeblu europejskim wytyczne i mechanizmy dotyczące wyłączeń i wycofywania danych oraz identyfikowania i karania oszustów. (zalecenie EPO1 nr 43 i debata grupy roboczej)
8. Ustanowienie sankcji, w tym grzywny proporcjonalnej do obrotów przedsiębiorstw, i ograniczeń działalności przedsiębiorstw, takich jak nakładanie tymczasowych lub ostatecznych zakazów przetwarzania niepożądanych danych oraz zapewnienie ich egzekwowania przez Europejskiego Inspektora Ochrony Danych i agencje krajowe. (zalecenie EPO1 nr 42, 43 i debata grupy roboczej)

⁸⁹ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się propozycja: Europejski panel obywatelski 1 (EPO1): 42, 43, 44, 45, krajowe panele obywatelskie (KPO) Niderlandy 2

35. Propozycja: Innowacje cyfrowe w celu wzmocnienia społecznej i zrównoważonej gospodarki⁹⁰

Cel: Proponujemy, aby UE promowała środki cyfryzacji, które wzmocniają gospodarkę i jednolity rynek w sprawiedliwy i zrównoważony sposób, zwiększają europejską konkurencyjność w dziedzinie technologii i innowacji, wzmocniają jednolity rynek cyfrowy dla przedsiębiorstw każdej wielkości oraz czynią Europę światowym liderem w transformacji cyfrowej i cyfryzacji ukierunkowanej na człowieka poprzez:

Środki:

1. Wprowadzenie lub wzmocnienie prawodawstwa regulującego (zorientowaną na człowieka) „inteligentną pracę”, z uwzględnieniem wpływu na zdrowie fizyczne i psychiczne pracowników, np. przez zagwarantowanie prawa do rozłączenia się. Podejście „ukierunkowane na człowieka” powinno obejmować zasadę „kontroli przez człowieka”. (zalecenie EPO1 nr 7 i debata grupy roboczej)⁹¹
2. Prawodawstwo UE, które zachęca przedsiębiorstwa do odpowiedzialności społecznej i do utrzymania wysokiej jakości „inteligentnych miejsc pracy” w Europie, a tym samym unikania przenoszenia takich miejsc pracy do krajów o niższych kosztach. Zachęty mogą mieć charakter finansowy lub reputacyjny i powinny uwzględniać uznane na szczeblu międzynarodowym kryteria w zakresie ochrony środowiska, polityki społecznej i ładu korporacyjnego. W tym celu UE powinna powołać grupę roboczą składającą się z ekspertów ze wszystkich zainteresowanych stron w celu zbadania i wzmocnienia tego prawodawstwa. (zalecenie EPO1 nr 7)
3. Zapewnienie nadzoru ze strony człowieka nad procesami decyzyjnymi związanymi ze sztuczną inteligencją w miejscu pracy oraz przejrzystości stosowanych algorytmów, uwzględnienie negatywnego wpływu nieograniczonego nadzoru cyfrowego w miejscu pracy, informowanie pracowników i konsultowanie się z nimi przed wprowadzeniem technologii cyfrowych mających wpływ na warunki pracy, zadbanie o to, aby nowe formy pracy, takie jak praca za pośrednictwem platform internetowych, były zgodne z prawami pracowników i zapewniały odpowiednie warunki pracy. (debata grupy roboczej)
4. Podjęcie inicjatyw mających na celu wsparcie pracy zdalnej, takich jak pomieszczenia biurowe z dostępem do niezawodnego, szybkiego połączenia internetowego i szkoleń cyfrowych, oraz zapewnienie zasobów na potrzeby ergonomicznego wyposażenia domowych biur. (zalecenie EPO1 nr 17 i debata grupy roboczej)
5. Wprowadzenie publicznie dostępnej cyfrowej tablicy wyników, tworzącej system rankingu, który wskazuje i porównuje obecny poziom cyfryzacji unijnych przedsiębiorstw. (KPO Niemcy)
6. Osiągnięcie silnej i konkurencyjnej gospodarki cyfrowej oraz sprawiedliwe rozpowszechnienie korzyści płynących z transformacji cyfrowej w całej Europie poprzez skupienie się na technologiach i innowacjach jako czynnikach wzrostu, stymulowanie światowej klasy badań transformacyjnych i zapewnienie przestrzeni dla ekosystemów innowacji we wszystkich regionach dzięki poprawie otoczenia operacyjnego MŚP i przedsiębiorstw typu start-up oraz sprawiedliwemu dostępowi do finansowania, a także dzięki zniesieniu obciążeń prawnych lub innych obciążeń utrudniających działalność transgraniczną. (KPO Włochy 1.3, debata grupy roboczej i wielojęzyczna platforma cyfrowa)

⁹⁰ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się wniosek: Europejski panel obywatelski 1 (EPO1): 7, 16, 17, krajowe panele obywatelskie (KPO) Niemcy i Włochy 1.3

⁹¹ Zob. powiązanie z grupą roboczą ds. silniejszej gospodarki

7. Tworzenie infrastruktury danych w oparciu o wartości europejskie, wdrożenie zasady „w pierwszej kolejności kontakt cyfrowy” i zasady jednorazowości oraz ułatwienie cyfrowego i bezpiecznego dostępu do danych na potrzeby innowacji i przedsiębiorstw, zachęcanie do cyfryzacji usług publicznych. (debata grupy roboczej i wielojęzyczna platforma cyfrowa)
8. Pełne wykorzystanie potencjału wiarygodnego i odpowiedzialnego stosowania sztucznej inteligencji, wykorzystanie potencjału technologii blockchain i usług w chmurze, ustanowienie zabezpieczeń i standardów, które zapewniają przejrzystość, interoperacyjność, wzbudzają zaufanie i zwiększają łatwość korzystania, unikając wszelkich dyskryminujących i tendencyjnych algorytmów. (debata grupy roboczej i wielojęzyczna platforma cyfrowa)
9. Promowanie otwartego oprogramowania oraz jego stosowanie w edukacji i szkoleniach, a także swobodny dostęp do badań i oprogramowania finansowanego ze środków publicznych. (debata grupy roboczej i wielojęzyczna platforma cyfrowa)
10. Wprowadzenie wspólnej europejskiej tożsamości cyfrowej w celu ułatwienia transgranicznych transakcji i usług cyfrowych, wraz z ramami europejskich norm i wytycznych zapewniających niezbędne zabezpieczenia. (debata grupy roboczej i wielojęzyczna platforma cyfrowa)
11. Ocena wykonalności w odniesieniu do digitalizacji informacji o produktach konsumpcyjnych i żywieniowych za pomocą znormalizowanej aplikacji europejskiej, która umożliwiłaby bardziej przyjazny dla użytkownika dostęp i dostarczyłaby dodatkowych informacji o produktach i łańcuchu produkcyjnym. (zalecenie EPO1 nr 16)

„Demokracja europejska”

36. Propozycja: Informacje dla obywateli, udział w życiu publicznym i młodzież

Cel: Zwiększyć udział obywateli w procesach demokratycznych i zaangażować młodzież w demokrację na szczeblu Unii Europejskiej, aby rozwijać pełne doświadczenie obywatelskie Europejczyków oraz zapewnić, by ich głos był słyszalny również w okresie między wyborami, a ich uczestnictwo było skuteczne. Dlatego należy poszukać najwłaściwszej formy uczestnictwa dla każdego tematu, na przykład przez:

1. Poprawę skuteczności dotychczasowych i rozwój nowych mechanizmów uczestnictwa obywateli, zgodnie z dorobkiem prawnym UE, dzięki lepszemu informowaniu o nich. Najlepiej byłoby podsumować⁹² wszystkie informacje o miejscach umożliwiających uczestnictwo na zintegrowanej oficjalnej stronie internetowej z różnymi funkcjami⁹³. Należy opracować mechanizm monitorowania inicjatyw politycznych i legislacyjnych opracowanych w procesie demokracji uczestniczącej⁹⁴. Mechanizmy uczestnictwa powinny sprzyjać włączeniu społecznemu łącznie i docierać do różnych grup odbiorców. Należy zwrócić uwagę na zamieszczane treści, podejmowane tematy i umiejętności moderatorów. Materiały powinny obejmować analizę wpływu polityki m.in. na kobiety i osoby podatne na zagrożenia⁹⁵.
2. Zwiększenie częstotliwości interakcji online i offline między instytucjami UE a obywatelami za pomocą różnych środków interakcji, aby obywatele mogli uczestniczyć w procesie kształtowania polityki UE, wyrażać opinie i otrzymywać informacje zwrotne, oraz opracowanie dla urzędników UE karty zasad uczestnictwa obywateli⁹⁶.
3. Stworzenie przyjaznej dla użytkowników platformy cyfrowej, na której obywatele, a zwłaszcza ludzie młodzi mogą dzielić się pomysłami, zadawać pytania przedstawicielom instytucji UE i wyrażać opinie na temat ważnych kwestii UE i wniosków ustawodawczych. Platforma powinna również umożliwiać przeprowadzenie sondaży online⁹⁷.
4. Usprawnienie i udoskonalenie obowiązujących mechanizmów na szczeblu europejskim, krajowym i lokalnym, tak aby stały się one bezpieczniejsze, łatwiej dostępne, widoczne i inkluzywne⁹⁸.
5. Włączenie zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego oraz władz regionalnych i lokalnych, a także istniejących struktur, takich jak Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) i Komitet Regionów (KR)⁹⁹, w proces uczestnictwa obywateli¹⁰⁰.

⁹² Zmiany grup roboczych 3A i 3B.

⁹³ Zalecenia 2. EPO nr 32 i 37, panele krajowe: BE, FR i NL.

⁹⁴ Francuski panel krajowy.

⁹⁵ Zmiana grupy roboczej 8, skrócono.

⁹⁶ Zalecenie 2. EPO nr 29.

⁹⁷ Zalecenia 2. EPO nr 19 i 32; krajowe panele BE, FR; duński reprezentant debat krajowych.

⁹⁸ Belgijski panel krajowy.

⁹⁹ Zmiana grupy roboczej 7B.

¹⁰⁰ Belgijski panel krajowy.

6. Stworzenie systemu lokalnych radnych unijnych, by zmniejszyć dystans między instytucjami UE a obywatelami europejskimi¹⁰¹.
7. Okresowa organizacja zgromadzeń obywatelskich na podstawie prawnie wiążących przepisów UE. Losowy wybór uczestników, z uwzględnieniem kryteriów reprezentatywności, z zachętami do uczestnictwa. W razie potrzeby członkowie zgromadzenia otrzymają wsparcie ekspertów, by mieli wystarczające informacje do przeprowadzenia debaty. Jeżeli instytucje nie uwzględnią wyników, powinny to należycie uzasadnić¹⁰². Uczestnictwo obywateli i społeczeństwa obywatelskiego oraz ich wczesne włączanie w proces decyzyjny to ważna podstawa decyzji politycznych podejmowanych przez wybranych przedstawicieli. UE powstała na fundamencie demokracji przedstawicielskiej: W wyborach europejskich obywatele udzielają swoim przedstawicielom jednoznacznego mandatu i pośrednio wypowiadają się na temat polityki UE¹⁰³.
8. Zwiększyć wsparcie strukturalne, finansowe i inne dla społeczeństwa obywatelskiego, zwłaszcza młodzieżowego, oraz wspierać samorządy w tworzeniu lokalnych rad młodzieży¹⁰⁴. Można to osiągnąć dzięki specjalnemu filarowi europejskiego planu działania na rzecz demokracji, poświęconemu udziałowi społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych, oraz dzięki specjalnej strategii dla społeczeństwa obywatelskiego¹⁰⁵.
9. Wprowadzić kontrolę prawodawstwa pod kątem młodzieży, obejmującą zarówno ocenę skutków, jak i mechanizm konsultacji z przedstawicielami młodzieży, jeżeli uznaje się, że prawodawstwo ma wpływ na młodych ludzi¹⁰⁶.
10. Zacieśnić współpracę między prawodawcami UE a organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, aby wykorzystać powiązania między decydentami a obywatelami, które tworzą organizacje społeczeństwa obywatelskiego¹⁰⁷.
11. Zebrać elementy dotyczące uczestnictwa obywateli w unijnej karcie zaangażowania obywateli w sprawy UE.

[37. Propozycja: Informacje dla obywateli, udział w życiu publicznym i młodzież \(bis\)](#)

Cel: Uczynić Unię Europejską bardziej zrozumiałą i dostępną oraz wzmacniać¹⁰⁸ wspólną tożsamość europejską, w szczególności przez:

1. Zagwarantować minimalny poziom wiedzy o UE, w szczególności o procedurach demokratycznych, w tym o historii integracji europejskiej i obywatelstwie europejskim. Możliwość korzystania z tego typu programów powinny mieć osoby w każdym wieku. Programy powinny być interaktywne i

¹⁰¹ sprawozdanie końcowe grupy Kantar, s. 85.

¹⁰² Zalecenie EPO 2 nr 39, belgijski panel krajowy nr 3.

¹⁰³ Zmiana grupy roboczej 10A, skrócono.

¹⁰⁴ Duński reprezentant debat krajowych.

¹⁰⁵ Zmiana grupy roboczej 54C.

¹⁰⁶ Duński reprezentant debat krajowych.

¹⁰⁷ Duński reprezentant debat krajowych.

¹⁰⁸ Zmiana grupy roboczej 15A, sformułowanie kompromisowe.

dostosowane do wieku uczestników; należy opracować specjalne programy i materiały dydaktyczne dla dzieci i szkół¹⁰⁹, a także dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego działających w dziedzinie edukacji pozaformalnej¹¹⁰.

2. Powszechny, łatwy i inkluzywny dostęp do wiarygodnych informacji na temat UE. Instytucje UE powinny używać bardziej przystępnego języka i unikać terminów biurokratycznych w komunikacji, bez szkody dla jakości informacji i przekazywanej wiedzy fachowej. Informacja powinna być dostosowana do profilu odbiorców i kanału komunikacji¹¹¹. Można rozważyć na przykład stworzenie aplikacji mobilnej, w której informacje dotyczące polityki UE będą przedstawiane przystępnym językiem¹¹². Należy dołożyć szczególnych starań, aby dotrzeć do młodzieży za pośrednictwem mediów cyfrowych, ruchów młodzieżowych i różnych „ambasadorów” (organizacji i osób indywidualnych) wyjaśniających¹¹³ integrację UE¹¹⁴.
3. Szersze wykorzystanie sztucznej inteligencji i technologii tłumaczeniowych w celu obejścia¹¹⁵ barier językowych¹¹⁶, zapewnienie dostępności i użyteczności wszystkich narzędzi cyfrowych dla osób z niepełnosprawnościami¹¹⁷.
4. Obrona i wspieranie wolnych, pluralistycznych i niezależnych mediów oraz zachęcanie mediów, w tym nadawców publicznych, państwowych agencji informacyjnych i mediów europejskich, do bardziej regularnego relacjonowania spraw europejskich – przy jednoczesnym poszanowaniu wolności i niezależności mediów – aby obywatele wszystkich państw członkowskich UE otrzymywali regularne i pełne informacje¹¹⁸. Nasilenie walki z dezinformacją i zagraniczną ingerencją oraz zapewnienie ochrony dziennikarzy¹¹⁹.
5. Przybliżenie Europy obywatelom dzięki udoskonaleniu¹²⁰ punktów kontaktowych i specjalnych ośrodków lub „Domów Europy” na szczeblu lokalnym, aby udostępnić obywatelom zasoby, informacje i porady w sprawach UE, a także wysłuchać ich obaw i angażować się w debaty ze stowarzyszeniami, co pozwoli na poznanie opinii obywateli także na szczeblu europejskim¹²¹.
6. Podjąć dalsze kroki, aby wzmocnić wspólną tożsamość Europejczyków, na przykład za pomocą funduszu UE na rzecz wspierania interakcji online i offline między obywatelami UE (tj. programów wymiany, paneli, spotkań) zarówno krótko-, jak i długotrwałych, organizować wspólnie drużyny i

¹⁰⁹ Zalecenia 2.EPO nr 24, 36 i 38, belgijski panel krajowy.

¹¹⁰ Zmiana grupy roboczej 16C.

¹¹¹ Zalecenia 2.EPO nr 33, krajowe panele: BE, FR i NL.

¹¹² Zalecenie 2. EPO nr 26.

¹¹³ Zmiana grupy roboczej 17.

¹¹⁴ Belgijski panel krajowy.

¹¹⁵ Zmiana grupy roboczej 18A.

¹¹⁶ Zalecenie 2. EPO nr 25.

¹¹⁷ Zmiana grupy roboczej 18B.

¹¹⁸ Zalecenie 2. EPO nr 31, panele krajowe BE i NL.

¹¹⁹ Zmiany 19A do 19A, przeformułowanie w celu dopasowania tekstu.

¹²⁰ Zmiana grupy roboczej 21, rozwiązanie kompromisowe.

¹²¹ Panele Krajowe BE i FR.

imprezy sportowe, uczynić Dzień Europy (9 maja) dodatkowym¹²² europejskim dniem wolnym od pracy dla wszystkich obywateli UE¹²³.

38. [Propozycja: Demokracja i wybory](#)

Cel: Budować demokrację europejską dzięki umocnieniu jej podstaw, zwiększeniu frekwencji w wyborach do Parlamentu Europejskiego, wspieraniu ponadnarodowej debaty na tematy europejskie oraz budowaniu silnych więzi między obywatelami a ich przedstawicielami, w szczególności przez:

1. Ochronę wartości UE określonych w traktatach, w tym praworządności i silnego modelu socjalnego¹²⁴, które stanowią podstawę demokracji europejskiej. W stosunkach z państwami trzecimi Unia Europejska powinna najpierw umocnić wspólne wartości demokratyczne we własnych granicach. Dopiero po osiągnięciu tego celu Unia Europejska może – przez dyplomację i dialog – być ambasadorem naszego modelu demokratycznego w krajach, które są gotowe i chętne do jego wdrożenia¹²⁵.
2. Wprowadzić ogólnounijne referendum, inicjowane przez Parlament Europejski w wyjątkowych przypadkach i w sprawach szczególnie istotnych dla ogółu obywateli europejskich¹²⁶.
3. Zmienić prawo wyborcze w UE, aby ujednolicić ordynacje wyborcze (wiek uprawniający do głosowania, termin wyborów, wymogi dotyczące okręgów wyborczych, kandydatur, partii politycznych i ich finansowania) w wyborach do Parlamentu Europejskiego, a także wprowadzić głosowanie na listy ogólnounijne lub „ponadnarodowe”¹²⁷, z kandydaturami z wielu państw członkowskich, po uwzględnieniu¹²⁸ poglądów obywateli państw członkowskich UE w tej sprawie¹²⁹.
 -) Część posłów do Parlamentu Europejskiego powinna być wybierana z listy obejmującej całą Unię Europejską, a pozostali w państwach członkowskich¹³⁰.
 -) Celem reformy powinno być również ułatwienie głosowania elektronicznego¹³¹ i zagwarantowanie osobom z niepełnosprawnościami rzeczywistego prawa do głosowania¹³².
4. Zacieśnić więzi między obywatelami a ich przedstawicielami, z uwzględnieniem specyfiki krajowej i chęci samych obywateli. Należy zadbać, by obywatele mieli poczucie, że ich obawy prowadzą do

¹²² Zmiana grupy roboczej 23B.

¹²³ Zalecenie 2.EPO nr 27, belgijski panel krajowy.

¹²⁴ Zmiana grupy roboczej 25C.

¹²⁵ Zalecenia EPO nr 14.

¹²⁶ Zalecenie EPO nr 18. Uwaga: przedstawiciele obywateli wyjaśnili, że zalecenie to należy wdrożyć i wykorzystywać ostrożnie.

¹²⁷ Przedstawiciele Komisji Europejskiej wyjaśnili, że zalecenie to należy wdrożyć po okresie przejściowym, nie forsować.

¹²⁸ Zmiany grupy roboczej 28 E, G, H.

¹²⁹ Zalecenie 2. EPO nr 16, niderlandzki panel krajowy nr 20, panel krajowy był podzielony w kwestii wprowadzenia „list ponadnarodowych”.

¹³⁰ Na podstawie zalecenia 2. EPO nr 16, debata w grupie roboczej.

¹³¹ Zalecenie 2. EPO nr 19 i MDP.

¹³² Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny.

konkretnych działań ze strony wybranych przedstawicieli w Parlamencie Europejskim i parlamentach państw członkowskich¹³³. Jest to powszechny postulat i ludzie w każdym wieku powinni być zaangażowani¹³⁴.

- J) Obywatele UE powinni mieć większy wpływ na wybór przewodniczącego Komisji. Można to osiągnąć albo przez bezpośrednie wybory przewodniczącego Komisji¹³⁵, albo przez system „czołowych kandydatów”¹³⁶.
- J) Parlament Europejski powinien mieć prawo inicjatywy ustawodawczej, by proponować¹³⁷ tematy wymagające omówienia, a następnie przyjmować akty prawne niezbędne do realizacji zaleceń wynikających z obrad¹³⁸.
- J) Parlament Europejski powinien decydować o budżecie UE, gdyż podobne uprawnienia mają parlamenty na szczeblu krajowym¹³⁹.
- J) Partie polityczne, organizacje społeczeństwa obywatelskiego i związki zawodowe powinny być bardziej aktywne i dostępne, by obywatele bardziej włączali się i angażowali w demokrację europejską¹⁴⁰. Dzięki temu można by też sprzyjać włączaniu tematów unijnych do debaty publicznej za pośrednictwem partii politycznych, zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych, nie tylko podczas wyborów europejskich, ale również przed wyborami krajowymi, regionalnymi i lokalnymi¹⁴¹.

¹³³ Zmiana grupy roboczej 32B.

¹³⁴ Zalecenie 2. EPO nr 36, panele krajowe BE i FR.

¹³⁵ Panel krajowy FR („wybór przewodniczącego Komisji Europejskiej w wyborach powszechnych”); MDP (sprawozdanie końcowe grupy Kantar: *Grupa uczestników rozmawia o bezpośrednim wyborze przewodniczącego Komisji przez obywateli*).

¹³⁶ Stanowisko PE: *Główny kandydat europejskiej partii politycznej, z najwyższym odsetkiem głosów w wyborach europejskich i z poparciem większości posłów do Parlamentu Europejskiego, jest wybierany na stanowisko przewodniczącego Komisji Europejskiej. Jeżeli nie uda się osiągnąć większości w koalicji, funkcję należy powierzyć następnemu głównemu kandydatowi. W tym celu europejskie partie polityczne mogą nominować kandydatów na stanowisko przewodniczącego Komisji*. Paulo Rangel: *Wzmocnienie procesu wyboru czołowych kandydatów wymaga odwrócenia pozycji Parlamentu Europejskiego i Rady Europejskiej, co oznacza zmianę traktatów: Parlament miałby proponować, a Rada zatwierdzać przewodniczącego Komisji*. MDP (sprawozdanie końcowe grupy Kantar: „W niektórych propozycjach jest mowa o wyborze przewodniczącego Komisji i mianowaniu komisarzy, w tym o systemie tzw. czołowych kandydatów (Spitzenkandidaten)”; EYE, s. 23: „Wybór spośród kandydatów na przewodniczącego Komisji nie powinien być wynikiem zakulisowych negocjacji między zwyciężkami partiami. Powinniśmy domagać się wprowadzenia systemu tzw. czołowych kandydatów, w którym każda partia przed kampanią wyborczą ogłosi, kim będzie jej kandydat na przewodniczącego Komisji, jeżeli w wyborach partia ta uzyska większość. Dzięki aktywnemu udziałowi w kampanii i bezpośrednim kontaktom z obywatelami przyszły przewodniczący może nawiązać lepszy kontakt z mieszkańcami Europy”; dyskusje w grupie roboczej).

¹³⁷ Zmiana grupy roboczej 34C.

¹³⁸ Belgijski panel krajowy (3.2), francuski panel krajowy. , MDP (sprawozdanie końcowe grupy Kantar: „W odniesieniu do Parlamentu Europejskiego uczestnicy najczęściej apelują o faktyczne uprawnienia inicjatywy ustawodawczej”).

¹³⁹ Rada nie uważa, że niniejsza propozycja opiera się na zaleceniu obywateli. Nie jest ona zatem zgodna z przyjętą metodyką.

¹⁴⁰ MDP (sprawozdanie końcowe grupy Kantar: „Zgodnie z inną propozycją partie powinny być bardziej dostępne dla osób z różnych środowisk kulturowych lub społeczno-ekonomicznych”).

¹⁴¹ Komitet Regionów w grupie roboczej.

Demokracja realizuje się w instytucjach i w całym społeczeństwie, w tym w miejscu pracy, dzięki roli odgrywanej przez partnerów społecznych¹⁴².

39. Propozycja: Proces podejmowania decyzji w UE

Cel: Usprawnić proces podejmowania decyzji w UE, by dać jej możliwość działania, przy uwzględnieniu interesów wszystkich państw członkowskich i zagwarantowaniu obywatelom przejrzystości i zrozumiałości, zwłaszcza przez:

1. Ponowną ocenę zasad podejmowania decyzji i głosowania w instytucjach UE, ze szczególnym uwzględnieniem głosowania jednomyślnego, które bardzo utrudnia osiągnięcie porozumienia, przy zapewnieniu sprawiedliwego „ważenia głosów”, by chronić interesy małych krajów¹⁴³.
 -) „Wszystkie sprawy rozstrzygane jednomyślnie powinny być odtąd przyjmowane większością kwalifikowaną. Jedyne wyjątki powinny dotyczyć przyjęcia nowego państwa do UE oraz zmiany podstawowych zasad UE określonych w art. 2 TUE i w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej¹⁴⁴.
2. Zapewnić przejrzystość procesu decyzyjnego, umożliwić niezależnym obserwatorom obywatelskim śledzenie z bliska procesu decyzyjnego, zagwarantować szersze¹⁴⁵ prawo dostępu do dokumentów oraz rozwijać na tej podstawie silniejsze powiązania i pogłębiony dialog między obywatelami a instytucjami UE¹⁴⁶.
 -) Procesy decyzyjne UE i jej instytucje muszą być bardziej przejrzyste. Na przykład posiedzenia Rady i Parlamentu Europejskiego, w tym głosowania, powinny być transmitowane w internecie w taki sam sposób. Pozwoliłoby to zainteresowanym obywatelom na śledzenie procesu kształtowania polityki UE oraz rozliczanie polityków i decydentów¹⁴⁷. Należy zwiększyć uprawnienia śledcze Parlamentu Europejskiego.
 -) Proces decyzyjny w UE trzeba dalej rozwijać tak, by w większym stopniu uczestniczyli w nim przedstawiciele krajowi, regionalni i lokalni, partnerzy społeczni i zorganizowane społeczeństwo obywatelskie¹⁴⁸. Należy zacieśnić współpracę międzyparlamentarną i dialog międzyparlamentarny. Parlament Europejski powinien również ściślej włączyć parlamenty narodowe w procedurę ustawodawczą, np. przez udział w wystąpieniach¹⁴⁹. Ponadto większe zaangażowanie szczebla niższego niż krajowy oraz Komitetu Regionów pomoże lepiej uwzględnić doświadczenia zdobyte podczas wdrażania prawa UE¹⁵⁰.

¹⁴² Zmiana grupy roboczej 38, sformułowanie kompromisowe.

¹⁴³ Zalecenie 2. EPO nr 20.

¹⁴⁴ Zalecenie 4. EPO nr 21.

¹⁴⁵ Zmiana grupy roboczej 43.

¹⁴⁶ Zalecenie 2. EPO nr 34, niderlandzki panel krajowy.

¹⁴⁷ Dyskusja w grupie roboczej na podstawie zalecenia 2. EPO nr 34, niderlandzki panel krajowy, MPD (sprawozdanie końcowe grupy Kantar: „Popiera się większą przejrzystości i większe zaangażowanie obywateli, również w proces decyzyjny w UE”).

¹⁴⁸ Dyskusja w grupie roboczej (prezentacja autorstwa parlamentów narodowych i Komitetu Regionów).

¹⁴⁹ Zmiana grupy roboczej 45C.

¹⁵⁰ Zmiana grupy roboczej 46B.

3. Rozważyć zmianę nazw instytucji UE, by nazwy te lepiej wyjaśniały obywatelom funkcję i rolę tych instytucji w unijnym procesie decyzyjnym¹⁵¹.
 -) Proces decyzyjny UE powinien mieć przejrzystsza i zrozumialszą strukturę przypominającą systemy krajowe¹⁵², wyraźnie odzwierciedlającą podział kompetencji między instytucjami europejskimi a państwami członkowskimi¹⁵³.
 -) Na przykład Radę UE można by nazwać Senatem UE, a Komisję Europejską – Komisją Wykonawczą UE¹⁵⁴.
4. Poprawa wyników działań Unii Europejskiej w kluczowych obszarach¹⁵⁵.
5. Odpowiednie mechanizmy i procesy dialogu obywatelskiego i społecznego na każdym etapie procesu decyzyjnego UE, od oceny skutków po opracowywanie i wdrażanie polityki¹⁵⁶.
6. Reforma funkcjonowania Unii Europejskiej przez większe zaangażowanie partnerów społecznych i zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego. Wzmocnienie istniejących struktur, by lepiej odzwierciedlić potrzeby i oczekiwania obywateli UE w procesie decyzyjnym, zważywszy na ich znaczenie w europejskim życiu demokratycznym. W tym kontekście zwiększenie instytucjonalnej roli EKES oraz umocnienie jego pozycji jako mediatora i gwaranta działań na rzecz demokracji uczestniczącej, takich jak zorganizowany dialog z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego czy panele obywatelskie. Aktywne społeczeństwo ma kluczowe znaczenie dla funkcjonowania demokracji w Unii Europejskiej¹⁵⁷.
7. W stosownych przypadkach powrót do dyskusji o konstytucji, by móc działać w większej zgodzie z naszymi wartościami. Konstytucja może pozwolić na większą precyzję oraz na zaangażowanie obywateli i ustalenie zasad obowiązujących w procesie podejmowania decyzji¹⁵⁸.

40. Propozycja: POMOCNICZOŚĆ

1. Aktywna pomocniczość i wielopoziomowe sprawowanie rządów to kluczowe zasady i podstawowe cechy funkcjonowania UE i demokratycznej rozliczalności¹⁵⁹.

¹⁵¹Zalecenie 2. EPO nr 15

¹⁵² Dyskusja w grupie roboczej o wyrażonej w zaleceniu 2. EPO nr 15 potrzebie „wyjaśnienia funkcji instytucji UE”; MDP (sprawozdanie końcowe grupy Kantar: „Sugeruje się również podkreślenie dwuizbowej struktury prawodawczej w UE”).

¹⁵³ Zmiana grupy roboczej 48B.

¹⁵⁴ Zalecenie 2. EPO nr 15.

¹⁵⁵ Debaty w grupie roboczej.

¹⁵⁶ Zmiana grupy roboczej 52A.

¹⁵⁷ EKES, sformułowanie kompromisowe.

¹⁵⁸ Zalecenie EPO nr 35, francuski panel krajowy oraz zmiany grupy roboczej łącznie 51C i D.

¹⁵⁹ Zmiana grupy roboczej 53D.

2. UE powinna zrewidować mechanizm umożliwiający parlamentom narodowym ocenę, czy nowe projekty przepisów europejskich nie ingerują w ich właściwości, a także dać im możliwość sugerowania inicjatyw ustawodawczych na szczeblu europejskim. Takie mechanizmy należy również rozszerzyć na wszystkie parlamenty regionalne w UE mające uprawnienia ustawodawcze¹⁶⁰.
3. Reforma Komitetu Regionów, by oferował odpowiednie kanały dialogu regionom oraz miastom i gminom lub by zwiększyć jego rolę¹⁶¹ w strukturze instytucjonalnej w sprawach mających wpływ na dane jednostki terytorialne¹⁶².
4. Systematyczne stosowanie definicji pomocniczości uzgodnionej wspólnie przez wszystkie instytucje UE może pomóc wyjaśnić, czy dana decyzja ma być podjęta na szczeblu europejskim, krajowym czy regionalnym¹⁶³.
5. Partnerzy społeczni i zorganizowane społeczeństwo obywatelskie powinni być lepiej włączani w proces decyzyjny ze względu na ich znaczenie w europejskim życiu demokratycznym. Aktywne społeczeństwo ma kluczowe znaczenie dla funkcjonowania demokracji w Unii Europejskiej.¹⁶⁴

Wzywamy instytucje Unii Europejskiej do zrealizowania wniosków tej grupy roboczej i autentycznego ich wdrożenia. Umożliwią to już zapisy traktatu z Lizbony, a w razie potrzeby można złożyć wniosek o zwołanie konwentu europejskiego¹⁶⁵.

¹⁶⁰ Debata w grupie roboczej, parlamenty krajowe.

¹⁶¹ Dyskusja w grupie roboczej, KR i EKES; sprawozdanie końcowe grupy Kantar, s. 85.

¹⁶² Zmiana grupy roboczej 58B.

¹⁶³ Zmiana grupy roboczej 59B.

¹⁶⁴ Dyskusja w grupie roboczej, partnerzy społeczni i inni członkowie.

¹⁶⁵ Zmiana grupy roboczej 63A, sformułowanie kompromisowe.

„Migracja”

41. Propozycja: Legalna migracja¹⁶⁶

Cel: Wzmocnienie roli UE w dziedzinie legalnej migracji:

Środki:

1. Rozpoczęcie kampanii komunikacyjnej na szczeblu ogólnoeuropejskim, aby EURES (Europejskie Służby Zatrudnienia), unijny portal imigracyjny oraz unijne narzędzie do tworzenia profilu umiejętności obywateli państw trzecich były lepiej znane obywatelom europejskim oraz częściej dostępne i wykorzystywane przez przedsiębiorstwa z UE podczas rekrutacji (zalecenie 6).
2. Utworzenie europejskiego podmiotu ds. dostępu migrantów do rynku pracy UE lub rozszerzenie uprawnień europejskiej sieci służb zatrudnienia (EURES), np. poprzez udoskonalenie projektów partnerstwa w zakresie talentów (zalecenie 7 i debata w grupie roboczej), z możliwością dopasowania online podaży i popytu na umiejętności w kraju wyjazdu na podstawie kryteriów oceny (zalecenie 9 i debata w grupie roboczej). UE powinna zachęcać państwa członkowskie do upraszczania procesu przyjmowania i integracji legalnych migrantów i ich dostępu do unijnego rynku pracy poprzez lepszą interoperacyjność różnych właściwych organów administracji (debata w grupie roboczej).
3. Poprawa funkcjonowania i wdrażania dyrektywy w sprawie niebieskiej karty, aby przyciągnąć osoby o odpowiednich kwalifikacjach, których potrzebuje gospodarka UE (zalecenie 7 i debata w grupie roboczej), z uwzględnieniem ryzyka drenażu mózgow (jak w przypadku środka 1, propozycja 42).
4. Promowanie pozytywnej konwergencji warunków pracy harmonijnie w całej Unii w celu zwalczania nierówności w ich zakresie i w celu zapewnienia skuteczności unijnej polityce w dziedzinie migracji zarobkowej i praw pracowników. W tym kontekście wzmocnienie roli związków zawodowych na szczeblu narodowym i ponadnarodowym (zalecenie 28 i debata w grupie roboczej) we współpracy z organizacjami pracodawców (dyskusja na sesji plenarnej).
5. Zwiększenie wysiłków na rzecz informowania i edukowania obywateli państw członkowskich na tematy związane z migracją i integracją (zalecenie 30 i zalecenie LT 9 oraz debata w grupie roboczej).

42. Propozycja: Nieuregulowana migracja¹⁶⁷

Cel: Wzmocnienie roli UE w opanowaniu wszelkich form nieuregulowanej migracji oraz wzmocnienie ochrony granic zewnętrznych Unii Europejskiej przy jednoczesnym poszanowaniu praw człowieka:

Środki:

¹⁶⁶ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się propozycja: Europejski panel obywatelski 4 (EPO 4) 6, 7, 9, 28, 30; Litwa 9

¹⁶⁷ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się propozycja: Europejski panel obywatelski 4 (EPO 4) 8, 27, Litwa 10, Niderlandy 3

1. Aktywne uczestnictwo, np. poprzez umowy partnerskie, w rozwoju gospodarczym i społecznym krajów spoza Unii Europejskiej, z których napływa najwięcej migrantów, co pozwoli zająć się pierwotnymi przyczynami tego zjawiska, w tym zmianą klimatu. Interwencje te powinny być przejrzyste i przynosić wymierne rezultaty i mierzalne skutki, które powinno się w jasny sposób komunikować obywatelom Unii (zalecenie 27 i zalecenie NL 3 oraz debata w grupie roboczej).
2. Zapewnienie ochrony wszystkich granic zewnętrznych poprzez zwiększenie przejrzystości i odpowiedzialności agencji Frontex oraz wzmocnienie jej roli (zalecenie 8 i debata w grupie roboczej) oraz dostosowanie prawodawstwa UE w celu dalszego rozwiązywania obecnych wyzwań związanych z nielegalną migracją, takich jak przemyt ludzi, handel ludźmi, wykorzystywanie seksualne, ataki hybrydowe ze strony państw traktujących instrumentalnie migrantów oraz łamanie praw człowieka (zalecenie LT 10 i debata w grupie roboczej).

43. [Propozycja:](#) ¹⁶⁸ Nieuregulowana migracja (bis)

Cel: Jednolite stosowanie we wszystkich państwach członkowskich wspólnych zasad dotyczących pierwszego przyjęcia migrantów:

Środki:

1. Opracowanie ogólnounijnych środków w celu zagwarantowania bezpieczeństwa i zdrowia wszystkich migrantów, w szczególności kobiet w ciąży, dzieci, małoletnich bez opieki oraz wszystkich osób szczególnie wrażliwych (zalecenia 10 i 38 oraz debata w grupie roboczej).
2. Zwiększenie wsparcia finansowego, logistycznego i operacyjnego ze strony UE, w tym dla władz lokalnych, regionalnych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w zarządzaniu pierwszym przyjęciem, po którym mogłaby nastąpić ewentualna integracja uchodźców i migrantów o uregulowanym statusie w UE lub repatriacja migrantów o nieuregulowanym statusie (zalecenie 35 i debata w grupie roboczej).

44. [Propozycja:](#) Azyl, integracja¹⁶⁹

Cel: Wzmocnienie roli UE i zreformowanie europejskiego systemu azylowego w oparciu o zasady solidarności i sprawiedliwego podziału odpowiedzialności:

Środki:

1. Przyjęcie wspólnych unijnych zasad dotyczących procedur rozpatrywania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej w państwach członkowskich, stosowanych jednolicie do wszystkich osób ubiegających się o azyl. Procedury te będą musiały być zgodne z zasadami poszanowania godności ludzkiej i prawa międzynarodowego (zalecenie 29 oraz zalecenia IT 3.8 i 4.4 s. 15 oraz debata w grupie roboczej). Ponieważ w przyjmowaniu osób ubiegających się o azyl uczestniczą różne podmioty na

¹⁶⁸ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się propozycja: Europejski panel obywatelski 4 (EPO 4) 10, 35, 38

¹⁶⁹ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się propozycja: Europejski panel obywatelski 4 (EPO 4) 29, 31, 33, 36, 37, 38, 39, 40; Włochy 3.8 i 4.4 (s. 15) oraz 5.6 (s. 11), Litwa 2 i 3, Niderlandy 1 i 2.

szczeblu krajowym, UE powinna zachęcać państwa członkowskie do uproszczenia i przyspieszenia tego procesu poprzez lepszą interoperacyjność między różnymi odpowiedzialnymi urzędami oraz do utworzenia jednego biura (punkt kompleksowej obsługi lub punkt kontaktowy) dla osób ubiegających się o azyl w celu usprawnienia krajowych procedur administracyjnych (zalecenie 37 i debata w grupie roboczej).

2. Rewizja systemu dublińskiego w celu zagwarantowania solidarności i sprawiedliwego podziału odpowiedzialności, w tym redystrybucji migrantów między państwami członkowskimi; można też przewidzieć dodatkowe formy wsparcia (zalecenia 33, 36, 37, 40; zalecenia LT 2; zalecenia IT 3.8 (s. 15) i zalecenie NL 2 oraz debata w grupie roboczej i dyskusja na sesji plenarnej).
3. Wzmocnienie minimalnych norm dotyczących przyjmowania osób ubiegających się o azyl określonych w dyrektywie 2013/33/UE poprzez bardziej zdecydowane środki ustawodawcze mające na celu poprawę infrastruktury i zakwaterowania (zalecenie EPO 31 i zalecenia IT 5.6 (s. 11) oraz debata w grupie roboczej).
4. Szczególną uwagę należy poświęcić wszystkim małoletnim, w tym zwłaszcza małoletnim bez opieki (zalecenie 38 i debata w grupie roboczej).
5. Wzmocnienie i zwiększenie zasobów finansowych i ludzkich, a także zdolności zarządczych Agencji UE ds. Azylu w celu skoordynowania działań i zarządzania relokacją osób ubiegających się o azyl w państwach członkowskich UE, tak aby doprowadzić do sprawiedliwego rozmieszczenia tych osób (zalecenia 36, 37 i zalecenie LT 3 oraz debata w grupie roboczej).

[45. Propozycja: Azyl, integracja¹⁷⁰ \(bis\)](#)

Cel: Usprawnienie polityki integracyjnej we wszystkich państwach członkowskich:

Środki:

1. UE – także przy udziale władz lokalnych i regionalnych oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego – dba o to, by zarówno każdy ubiegający się o azyl, jak i każdy uchodźca uczestniczył w kursach językowych i integracyjnych, szkoleniach zawodowych i zajęciach w czasie procedury przyznawania zezwolenia na pobyt (zalecenie 32 i zalecenie FR 13 oraz debata w grupie roboczej i dyskusja na sesji plenarnej).
2. Osoby ubiegające się o azyl i posiadające odpowiednie kwalifikacje powinny mieć dostęp do rynku pracy, w miarę możliwości w celu wzmocnienia ich samodzielności, w całej UE (zalecenie 7 i debata w grupie roboczej).

¹⁷⁰ Zalecenia obywateli, na których głównie opiera się wniosek: Europejski panel obywatelski 4 (EPO 4) 7 i 32, FR zmiana 13.

„Edukacja, kultura, młodzie i sport”

46. Propozycja: Edukacja

Cel: UE i jej państwa członkowskie powinny dążyć do utworzenia do 2025 r. inkluzywnego europejskiego obszaru edukacji, w ramach którego wszyscy obywatele będą mieli równy dostęp do wysokiej jakości edukacji i możliwość uczenia się przez całe życie, w tym na obszarach oddalonych i obszarach wiejskich. W tym celu Unia Europejska i jej państwa członkowskie powinny w szczególności podjąć następujące środki:

Środki:

1. Skoordynowanie poziomu wszelkich programów edukacyjnych w Unii Europejskiej przy z uwzględnieniem treści krajowych, regionalnych i lokalnych oraz stworzenie bliższych powiązań między systemami edukacji, w tym przez wprowadzenie równoważności dyplomów¹⁷¹. Należy przyjąć certyfikowany minimalny standard kształcenia w zakresie głównych przedmiotów, począwszy od szkoły podstawowej¹⁷². Należy ustanowić kompetencje dzielone w dziedzinie edukacji, przynajmniej w odniesieniu do edukacji obywatelskiej, przy czym wykonywanie tych kompetencji przez UE nie może uniemożliwiać państwom członkowskim wykonywania ich własnych kompetencji. Tytuły i szkolenia zawodowe powinny być zatwierdzane i wzajemnie uznawane we wszystkich państwach członkowskich UE¹⁷³. Unia Europejska powinna również wspierać uznawanie edukacji pozaformalnej i nieformalnej¹⁷⁴ oraz organizacji młodzieżowych, które ją zapewniają, a także okresów nauki za granicą.
2. Rozwijanie programów edukacji i uczenia się przez całe życie w Europie dostosowanych do przyszłych wyzwań, realizujących prawo do bezpłatnych szkoleń w miejscu pracy dla wszystkich i koncentrujących się na następujących zagadnieniach:
 - Edukacja obywatelska na temat procesów demokratycznych, wartości UE i historii Europy¹⁷⁵. Zagadnienie to powinno zostać opracowane jako wspólny moduł, który będzie nauczany we wszystkich państwach członkowskich. Należy również poszerzyć znajomość ekonomii, co przyczyni się do lepszego zrozumienia procesu integracji europejskiej¹⁷⁶.
 - Umiejętności cyfrowe¹⁷⁷.
 - STEAM¹⁷⁸
 - Przedsiębiorczość i badania naukowe
 - Poprawa krytycznego myślenia. Należy zwiększyć umiejętności korzystania z mediów, aby zapewnić bezpieczeństwo w internecie i umożliwić obywatelom w każdym państwie

¹⁷¹ Francuski KPO, zmiana 6.

¹⁷² Zalecenie EPO 1 nr 37.

¹⁷³ Zalecenie EPO nr 3. Francuski KPO, zmiana 6.

¹⁷⁴ Zalecenie EPO 1 nr 41.

¹⁷⁵ Kwestia ta została bardziej szczegółowo omówiona przez grupę roboczą ds. demokracji europejskiej. Zob. zalecenie EPO 2 nr 24, zalecenia belgijskiego KPO nr 1.1, 1.2 i 2.12 oraz zalecenie włoskiego KPO dotyczące polityki inkluzywności.

¹⁷⁶ Zalecenie włoskiego KPO dotyczące polityki inkluzywności.

¹⁷⁷ Kwestia ta została bardziej szczegółowo omówiona przez grupę roboczą ds. transformacji cyfrowej. Zob. zalecenia EPO 1 nr 8 i 34.

¹⁷⁸ Zalecenie włoskiego KPO dotyczące zachęcania młodych ludzi do studiowania nauk ścisłych.

członkowskim niezależną ocenę, czy dana informacja jest wiarygodna, oraz identyfikację fałszywych informacji, a jednocześnie korzystać z możliwości oferowanych przez internet. Powinno to być realizowane w ramach edukacji podstawowej jako odrębny przedmiot, a także oferowane w innych przestrzeniach publicznych dla obywateli w każdym wieku pod kierunkiem specjalnej organizacji unijnej, w oparciu o najlepsze praktyki wszystkich państw członkowskich. UE powinna zadbać o to, by specjalne środki finansowe były wykorzystywane przez państwa członkowskie do zamierzonych celów¹⁷⁹.

- Włączenie umiejętności miękkich do wszystkich kursów w programach nauczania w szkołach. Umiejętności miękkie oznaczają: słuchanie siebie nawzajem, zachęcanie do dialogu, odporność, zrozumienie, szacunek i uznanie dla innych, krytyczne myślenie, samodzielne uczenie się, nieustanną ciekawość, zorientowanie na wyniki¹⁸⁰.
 - Umożliwienie każdemu nabycia wiedzy o zrównoważeniu środowiskowym i jego związku ze zdrowiem. Różnorodność biologiczna powinna być obowiązkowym przedmiotem w szkołach. Kształcenie to powinno rozpoczynać się w szkole od konkretnych tematów dotyczących wszystkich kwestii ekologicznych i obejmować wycieczki w teren w celu pokazania odpowiednich przykładów z życia, które powinny być wspierane przez program finansowania¹⁸¹.
 - Walka z nękaniami i rasizmem.
3. Wspieranie szkoleń nauczycieli¹⁸², aby korzystali z najlepszych praktyk oraz stosowali nowoczesne, innowacyjne i kreatywne techniki nauczania, które odzwierciedlają ewolucję metod nauczania, w tym działania praktyczne, przy czym należy bazować również na wnioskach z pandemii COVID-19 i innego rodzaju kryzysów, a także propagować możliwości w zakresie mobilności¹⁸³.
 4. Aby zaspokoić potrzeby edukacyjne wszystkich dzieci i rodzin, priorytetowo traktować dostęp do sprzętu i wydajnej łączności szerokopasmowej¹⁸⁴.
 5. Utworzenie platformy informacyjnej na potrzeby ogólnounijnej wymiany wiedzy i doświadczeń, gromadzącej informacje na temat ponadnarodowych kursów edukacyjnych i szkoleniowych w UE, prezentującej przykłady najlepszych praktyk i oferującej obywatelom możliwość przedstawienia nowych pomysłów na wymianę transgraniczną. Powinna ona oferować materiały dydaktyczne na temat zmiany klimatu, zrównoważonego rozwoju, kwestii środowiskowych i cyfryzacji oraz dostarczać informacje na temat istniejących specjalistycznych forów poświęconych kluczowym zagadnieniom¹⁸⁵. Można ją udostępnić wraz z programem finansowania w celu wsparcia wykorzystywania i wdrażania informacji na platformie.

¹⁷⁹ Zalecenia EPO 1 nr 33 i 48. Kwestią tą zajmuje się również grupa roboczą ds. transformacji cyfrowej. Zob. zalecenie EPO 1 nr 47 w sprawie zdrowego korzystania z internetu.

¹⁸⁰ Zalecenie EPO 1 nr 5.

¹⁸¹ Zalecenia EPO 1 nr 15 i 18.

¹⁸² Zalecenie włoskiego KPO dotyczące Europy w świetle

¹⁸³ Zalecenia EPO 1 nr 18 i 41 oraz zalecenie włoskiego KPO dotyczące inwestycji w szkolenia dla instruktorów.

¹⁸⁴ Zalecenie EPO 1 nr 17, przydzielone w całości grupie roboczej ds. kwestii cyfrowych.

¹⁸⁵ Zalecenie EPO 1 nr 15. Zalecenie niemieckiego KPO w sprawie platformy informacyjnej na potrzeby ogólnounijnej wymiany wiedzy i doświadczeń.

47. Propozycja: Problemy europejskiej młodzieży

Cel: UE i jej państwa członkowskie muszą skupić się na konkretnych potrzebach młodych ludzi w różnych obszarach polityki, w tym w polityce regionalnej Unii Europejskiej, aby zapewnić im najlepsze możliwe warunki do nauki, pracy oraz rozpoczęcia niezależnego życia, jednocześnie angażując ich w życie demokratyczne i procesy podejmowania decyzji, w tym na szczeblu europejskim. Organizacje młodzieżowe mają do odegrania kluczową rolę. Aby osiągnąć ten cel, proponujemy następujące środki:

Środki:

1. Oferowanie młodzieży większych możliwości uczestnictwa i reprezentacji w procesach demokratycznych i procesach podejmowania decyzji na wszystkich szczeblach, m.in. poprzez organizowanie w szkołach paneli obywatelskich z udziałem dzieci (np. w wieku 10–16 lat), oraz wspieranie istniejących programów w tym zakresie. Przedstawiciele instytucji europejskich mogliby spotykać się z uczniami w ich szkołach, aby obywatele od najmłodszych lat zacieśniaли kontakt z Europą i lepiej ją rozumieli¹⁸⁶. W celu zadbania o uwzględnianie perspektywy młodzieży we wszystkich procesach kształtowania polityki na szczeblu UE, należy opracować unijny „test młodzieżowy”, tak aby wszystkie nowe przepisy i polityka podlegały ocenie skutków ukierunkowanej na młodzież, w tym konsultacjom z młodymi ludźmi.
2. Należy przedyskutować i rozważyć możliwość przyznania prawa do głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego osobom od 16 roku życia, równoległe z poprawą edukacji obywatelskiej i edukacji na temat UE. Partie polityczne w krajach członkowskich powinny zadbać o umieszczanie również młodszych kandydatów na swoich listach przy wyborach do Parlamentu Europejskiego¹⁸⁷.
3. Aby lepiej przygotować młodych ludzi do rozpoczęcia życia zawodowego, należy dać uczniom szkół średnich (w wieku 12 lat i starszym) możliwość odbycia wysokiej jakości wizyt obserwacyjnych w przedsiębiorstwach komercyjnych i organizacjach non-profit, w ścisłej współpracy między szkołami, samorządami lokalnymi oraz zainteresowanymi organizacjami i przedsiębiorstwami¹⁸⁸. Wizyty te należy postrzegać jako część szerszego procesu doradztwa zawodowego w ramach kształcenia formalnego, dającego młodym ludziom okazję do pierwszego kontaktu z zawodowym środowiskiem pracy, tak aby umożliwić im orientację zawodową lub rozważenie kariery przedsiębiorcy.
4. Należy także przeznaczyć więcej środków z programu NextGenerationEU na wdrożenie wzmocnionej europejskiej gwarancji dla młodzieży, w tym na zwiększenie zaangażowania, lepsze działania informacyjne, poprawę jakości oferty, finansowanie i działania podejmowane przez wszystkie państwa członkowskie i zaangażowane organy na odpowiednim szczeblu. Biorąc pod uwagę znajomość potrzeb młodych ludzi przez organizacje młodzieżowe, rządy krajowe powinny ściśle współpracować z tymi organizacjami, aby zapewnić jak najskuteczniejszą realizację gwarancji dla młodzieży.
5. Zadbanie o to, by staże i miejsca pracy młodych ludzi spełniały normy jakości, w tym w odniesieniu do wynagrodzenia, przez zlikwidowanie przepisów dotyczących płac minimalnych dla młodzieży oraz

¹⁸⁶ Belgijski KPO, zalecenie 6.1; francuski KPO, zmiana 7.

¹⁸⁷ Belgijski KPO, zalecenie 7.2.

¹⁸⁸ Zalecenie EPO 1 nr 4.

wszelkich innych dyskryminujących przepisów prawa pracy dotyczących młodzieży, a także wprowadzenie prawnego zakazu bezpłatnych staży na rynku pracy i poza edukacją formalną¹⁸⁹.

6. Zapewnienie młodym ludziom odpowiedniego poziomu życia, w tym dostępu do ochrony socjalnej i mieszkań. Młodzi ludzie powinni mieć dostęp do ochrony socjalnej na równi z innymi grupami wiekowymi. Należy również ułatwić młodym ludziom dostęp do przystępnych cenowo mieszkań, m.in. poprzez finansowanie unijne¹⁹⁰.
7. Konieczne są specjalne strategie polityczne, które zapobiegą drenażowi mózgowi z niektórych regionów i krajów UE spowodowanemu niewystarczającymi możliwościami dla młodych ludzi, a jednocześnie uczynią Europę bardziej atrakcyjną, tak aby zapobiec odpływowi europejskich talentów i siły roboczej do państw trzecich, a tym samym zapobiec osłabieniu spójności terytorialnej, zwłaszcza jeżeli chodzi o obszary, które doświadczyły poważnej utraty młodych talentów, przy czym jednym ze środków w tym celu będzie finansowanie unijne¹⁹¹.
8. W przypadku poważnego kryzysu (np. kryzysu zdrowotnego, wojny) dobrze przygotowane plany zawierające szczegółowe scenariusze powinny być gotowe do wdrożenia w elastyczny sposób, aby zminimalizować wpływ na młodych ludzi, studiujących, szkolących się zawodowo, wchodzących na rynek pracy, a także na ich dobrostan psychiczny¹⁹².

48. [Propozycja: Kultura i wymiana](#)

Cel: W celu promowania kultury wymiany oraz wspierania tożsamości europejskiej i różnorodności europejskiej w różnych obszarach państwa członkowskie, przy wsparciu Unii Europejskiej, powinny podjąć następujące środki¹⁹³:

Środki:

1. Promowanie wymiany europejskiej w różnych dziedzinach, zarówno z udziałem fizycznym, jak i w trybie cyfrowym, w tym wymiany edukacyjnej, partnerstw, podróży i mobilności zawodowej (m.in. dla nauczycieli i polityków wybranych w wyborach lokalnych). Wymiana taka powinna być dostępna we wszystkich państwach członkowskich i dla każdego bez względu na wiek, poziom wykształcenia, pochodzenie i środki finansowe¹⁹⁴. Mając na uwadze ten ogólny cel, UE powinna między innymi wzmocnić istniejące programy wymiany i mobilności na szczeblu UE, takie jak Europejski Korpus Solidarności, Erasmus+ i DiscoverEU, oraz zadbać o bardziej powszechny i zróżnicowany udział w tych

¹⁸⁹ Propozycja uzupełnienia zaleceń EPO 1 nr 1 i 30, którymi zajmowała się grupa robocza ds. silniejszej gospodarki, sprawiedliwości społecznej i zatrudnienia.

¹⁹⁰ Propozycja uzupełnienia zalecenia EPO 1 nr 25, którym zajmowała się grupa robocza ds. silniejszej gospodarki, sprawiedliwości społecznej i zatrudnienia.

¹⁹¹ Zalecenie EPO 4 nr 28. Holenderski KPO („Nasza wizja kultury, młodzieży i sportu”), zalecenie nr 1. Francuski KPO, zmiana 6.

¹⁹² Zalecenie EPO 1 nr 6.

¹⁹³ Holenderski KPO („Nasza wizja kultury, młodzieży i sportu”), zalecenie nr 2.

¹⁹⁴ Zalecenie EPO 1 nr 36. Francuski KPO, zmiana 6. Belgijski KPO, zalecenia nr 2.10 i 2.11; niemiecki KPO „Stworzyć większe możliwości wymiany dla uczniów w Europie”. Holenderski KPO („Nasza wizja kultury, młodzieży i sportu”), zalecenia nr 1 i 3. Włoski KPO, zalecenie „Działanie jako punkt styczny między Wschodem a Zachodem, promowanie wymiany kulturalnej i wspólnych inicjatyw kulturalnych”

programach, a także rozważyć dodanie nowych elementów, takich jak dodatkowy cel, jakim jest służba obywatelska promowana przez wolontariat (w przypadku Europejskiego Korpusu Solidarności) i „przepustki kulturalne” (w przypadku DiscoverEU). Władze lokalne i regionalne, pod auspicjami Komitetu Regionów, mają do odegrania kluczową rolę w tej kwestii.

2. Promowanie wielojęzyczności jako pomostu do innych kultur od najmłodszych lat. Języki mniejszościowe i regionalne wymagają dodatkowej ochrony, biorąc pod uwagę Konwencję Rady Europy w sprawie języków mniejszościowych i Konwencję ramową o ochronie mniejszości narodowych. UE powinna rozważyć utworzenie instytucji promującej różnorodność językową na szczeblu europejskim. Począwszy od szkoły podstawowej, uczniowie powinni mieć obowiązek osiągnięcia najwyższego możliwego poziomu kompetencji w aktywnym języku UE innym niż ich język ojczysty. Aby ułatwić obywatelom europejskim porozumiewanie się z szerszymi grupami Europejczyków, a także przyczynić się do zwiększenia spójności europejskiej, państwa członkowskie powinny zachęcać do nauki języków sąsiednich państw członkowskich UE na obszarach transgranicznych oraz do osiągnięcia certyfikowalnego poziomu w języku angielskim.¹⁹⁵
3. Stwarzanie okazji do współdzielenia kultur europejskich, jednoczenia ludzi i budowania w nich wspólnej tożsamości europejskiej, na przykład poprzez imprezy i wydarzenia z udziałem wszystkich grup docelowych odbywające się w różnych miejscach. Za przykład mogą tu służyć Światowe Dni Sztuki¹⁹⁶, europejska wystawa z elementami edukacyjnymi, a także ogłoszenie Dnia Europy (9 maja) europejskim dniem ustawowo wolnym od pracy dla wszystkich obywateli UE¹⁹⁷.
4. Ochrona europejskiego dziedzictwa kulturowego i kultury europejskiej¹⁹⁸, m.in. poprzez uznanie specyfiki lokalnej i regionalnej kultury i produkcji¹⁹⁹, nowe inicjatywy na rzecz ich ochrony i krzewienia, mobilność w celu promowania wymiany kulturowej, a także promowanie istniejących środków, takich jak Kreatywna Europa, nowy europejski Bauhaus, programy miast partnerskich i Europejskie Stolice Kultury zgodnie z celami zrównoważonego rozwoju.
5. Podjęcie kroków w celu zapewnienia wystarczającej ochrony osób zawodowo związanych z kulturą na szczeblu UE, zwłaszcza w przypadku wszelkich przyszłych kryzysów, poprzez przyjęcie statutu prawnego na szczeblu europejskim.

49. [Propozycja: Sport](#)

Cel: Sport jest kluczowy dla naszych społeczeństw, aby bronić naszych wartości, dbać o zdrowe życie i starzenie się, promować kulturę wymiany oraz celebrować różnorodność dziedzictwa europejskiego. Z tego względu państwa członkowskie, przy wsparciu Unii Europejskiej, powinny dążyć do następujących celów:

Środki:

¹⁹⁵ Zalecenia EPO 1 nr 32 i 38. Holenderski KPO („Nasza wizja kultury, młodzieży i sportu”), zalecenie nr 3.

¹⁹⁶ Zalecenie włoskiego KPO dotyczące Europy w świetle

¹⁹⁷ Francuski KPO, zmiana 7. Belgijski KPO, zalecenia nr 2.5, 6.1 i 8.7. Włoski KPO, zalecenie dotyczące wzmocnienia wartości europejskich, cech kulturowych i specyfiki regionalnej.

¹⁹⁸ Holenderski KPO („Nasza wizja kultury, młodzieży i sportu”), zalecenie nr 2.

¹⁹⁹ Zalecenie włoskiego KPO dotyczące wyjścia poza model produkcji z XX wieku

1. Położenie nacisku na wartości, w szczególności równouprawienie płci, sprawiedliwość i inkluzywność, które mogą być w konkretny sposób odzwierciedlone przez uprawianie sportu przez cały okres edukacji.
2. Podnoszenie świadomości na temat korzyści dla zdrowia płynących ze sportu i aktywności fizycznej²⁰⁰.
3. Włączenie zajęć sportowych do programów wymiany i mobilności na szczeblu UE²⁰¹.
4. Zwrócenie większej uwagi nie tylko na sport zawodowy i komercyjny, ale również na sport lokalny i tradycyjny, stanowiący jeden z aspektów promocji europejskiej różnorodności kulturowej i dziedzictwa kulturowego, a także na wspieranie sportu w środowisku nieprofesjonalnym.
5. Jednocześnie zachęcanie do promowania tożsamości europejskiej poprzez organizowanie większej liczby wewnątrzunijnych imprez sportowych w UE, tworzenie unijnych drużyn sportowych lub prezentowanie unijnych flag lub symboli na europejskich imprezach sportowych.
6. Więcej inwestycji w działania komunikacyjne, takie jak Europejski Tydzień Sportu, aby zapewnić obywatelom z całej UE możliwość wspólnego korzystania ze sztandarowych możliwości.

²⁰⁰ Zalecenie EPO 1 nr 29.

²⁰¹ Zalecenie EPO 1 nr 36.